

Magyar sajtójogi szabályok 1848–1849

Pest, mart. 17-én. [A Helytartótanács rendelkezése]

A Pesti Hirlap (amely 1848-ban a hivatalos lap szerepét is betöltötte) 1848. március 18-ai száma számolt be a Helytartótanács cenzúra eltörlését tudató intézkedéséről.

Törvényi szabályozás meghozataláig ideiglenes szabályokat állított fel az intézkedés: kimondta a sajtó szabad, cenzúra nélküli működését, a szerző felelősségét művéért, továbbá a nyomda kötelességét, hogy a nyomtatványból egy példányt az illetékes hatóságnak szolgáltatson be. A sajtó útján elkövetett visszaélések elbírálására egy ideiglenes bizottság került felállításra (mintegy az esküdtbíráskodást megelőlegezve), amely a bíróság elé történő küldésről volt hivatott dönteni. A szerző köteles aláírni művét és a nyomdatulajdonos előtt személyazonosságát igazolni. A nyomda tulajdonosa a feladatai elhanyagolása esetében a mű tartalmáért a szerző vagy kiadó felelősségével megegyező felelősséggel tartozik. Ugyanez vonatkozik az illetékes hatóság vezetőjére is, ha a neki átadott nyomtatványt az ideiglenes bizottság elnökének nem továbbítja.

Martius 16-kai éjjel Budapest utczái kivilágítási fényben úsztak. Nagyobb vendég tiszteletére ez még nem történt, s nem történik soha. Mi után olly régen epedt annyi hó kebel – végre megérkezett a sajtó-szabadság arany kora. A nemzet óhajtsái, a nép öröme s bánata nem leend ezentúl csupa elnyomott sóhaj, – a világ nyelve a sajtó, szolgálatára áll. – A történetíró fel fogja keresni a – szálakat, mellyek ez örvendetes változást előidéztek, nekünk a történetek felszínén tovább kell haladnunk. – A helytartótanácsi intézmény, melly a censura eltörlését tudatja, kellő hozzáalkalmazás végett a nyomdatulajdonosokkal már mart. 16-án közöltetett. Martius 17-én pedig a sajtóügy további rendezését tárgyzó következő helytartótanácsi intézmény olvastatott fel Pestváros házájánál a központi választmány ülésében.

Nemes városi tanács! A megelőző censura a törvényhozás további rendelkezéseig megszűnván a sajtó kicsapongásai és visszaéléseinek kellő megtorlása végett addig is, míg a törvényhozás rendelkezend, e következő szabályok állíttatnak fel:

1) A sajtó minden megelőző censura nélkül szabadon működik.

Minden, akár könyvnyomtatás, akár könyomás által kiadott bármellynemű irat vagy rajznak szerzője, szerkesztője, vagy készítője az iratban vagy rajzban foglaltakért felelős.

3) Minden könyvnyomtató és könyvomó az illető irat vagy rajz kinyomása és a szerzőnek átadása után, tartozik azonnal a nyomtatnak egy példányát az illető hatóság elnökének átadni; ki

4) Köteles azon példányt a kinevezett bizottság elnökének haladék nélkül felelőség terhe alatt azonnal átküldeni.

5) A sajtó útján elkövethető visszaélések és kihágások megbírálása végett rendelt ideiglenes bizottság névsora ide mellékeltetik következőkép: Nyáry Pál, Klauzál Gábor, Deák Ferencz, Patay József, Fáy András, b. Eötvös József, Trefort Ágoston, Vörösmarty Mihály, Bajza József, Fényes Elek, Szalay László, Balla Endre, Rottenbiller Leopold, b. Kemény Zsigmond, Lukács Móricz, Valero Antal, Szilágyi István gombkötő, Kappel Frigyes, Tóth Gáspár szabó, Fröhlich Frigyes, Burgmann Keresztély, Irinyi József, Egressy Samu, Zlinszky János főbíró, Belaagh Antal eskütt.

6) Ezen bizottság a kinyomott iratot, vagy rajzot megvizsgálván, a benne talált vétség iránt véleményét kimondja, és az esetet a vétkesnek illető bíróságához további elítélés végett átküldi.

7) Ki valamely iratot, vagy rajzot ki akar adni, köteles a nyomandó iratot vagy rajzot önkezeléssel aláírni, és ha a nyomdatulajdonos előtt a kinyomtatást kívánó egyén ismeretes nem volna, köteles ugyanazonságát az illető nyomdatulajdonos előtt ismeretes két tanú által bebizonyítani.

8) A nyomda tulajdonosa tartozik minden legkisebb nyomatra nevét, vagy műhelye czímét kinyomni; ha ezt elmulasztaná, vagy, ha az általa kinyomott iratot ismerve, a kiadó egyént általa alá nem íratta, vagy ha azt nem ismerve, annak ugyanazonságát két általa ismeretes tanukkal maga előtt be nem bizonyította; úgyszinté, ha a nyomott irat vagy rajz, s hatósági elnök kezébe azonnali általadását elhanyagolná: a kiadott irat vagy rajz tartalmaért szintúgy felelőssé válik, mint maga a szerző vagy kiadó.

9) Épen ezen felelet terhe alá esik azon hatóság elnöke is, ki a nyomda tulajdonosa által nekie átadott nyomtatványt a bizottság elnökének azonnal meg nem küldi.

Miről a városi tanács ezennel szoros hozzátartás végett értesítettik. Kelt Budán a magyar kir. helyt. tanács 1848-ik évi böjtmáshó 16-kán tartott üléséből, a városi tanácsnak jóakarói gr. Zichy Ferencz m. k., Nyéky Mihály m. k. stb.

Ezen, számtalan éljenzések közt felolvasott intézményből örömmel látta mind a városi tanács, mind a jelenleg fennálló központi választmány, miszerint a sajtókörűli vétségek megbírálására nézve, az annyira nélkülözhetlen eskütszéki forma, mennyire lehetséges, behozatott. Nincsen ugyan még abba a bírának sorsáltali választása behozva, de vannak közbizalom-övezte nevek, vannak a különböző osztályok képviselői. Ez intézmény az ország egyéb törvényhatóságaihoz is van intézve.

1848. évi XVIII. törvénycikk **sajtótörvény**

Az 1848. évi áprilisi törvények sorában jelent meg a sajtótörvény (a továbbiakban: St.), amely 45 szakaszban szabályozta 1848. április 11-i hatállyal a sajtóra vonatkozó előírásokat.

A törvény preambuluma rögzíti, hogy az előzetes ellenőrzést („előző vizsgálat”) „örökre” eltörölték, valamint a sajtószabadságot visszaállították.

Az 1. § alapvető meghatározása szerint: „Gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti, és szabadon terjesztheti”. A sajtó útján történő közlés definícióját pedig a 2. § adja meg, eszerint minden olyan közlés, amely szóban vagy ábrázolatban nyomda, könyomda, illetve metszés útján történik, és a közzététel – akár ingyenesen, akár ellenérték fejében – már megkezdődött.

Ezen alapvető meghatározások után következő négy fejezet a részletszabályokat állapítja meg a sajtóvétségek, a bírói eljárás, az időszaki lapok, továbbá a nyomdák és könyvvarusok tekintetében.

Az I. fejezet tízféle sajtóvétséget nevesít (3–12. §), azok súlyához igazodva szabadságvesztés és pénzbüntetés (akár együttesen is alkalmazott) kilátásba helyezésével. E sajtóvétségek: bűn elkövetésére sajtó útján történő felhívás, felhívói és bűnkísérői alakzatban; erkölcsiséggel való visszaélés; az állami, illetve birodalmi egység felbontására, az alkotmány erőszakos megváltoztatására való felhívás; az uralkodó személye, illetve az uralkodóház tagjai elleni sértés; a közbéke és csend erőszakos megváltoztatására való lázítás; törvényes hatóság vagy

testület, illetve köztisztviselő vagy közmegbízásban eljáró rágalalmazása; végül magánszemély rágalalmazása. Utóbbi esetben a büntetésen túl a sértett perköltségét és kárát is meg kell téríteni.

A sajtójogi felelősség tekintetében sorrendet állít fel (13. §), miszerint elsősorban a szerző büntetendő, ha ez nem lehetséges a kiadó, ha az sem vonható felelősségre, a nyomda (vagy metszde) tulajdonosa tartozik felelősséggel.

Kimondja a törvény, hogy az országgyűlés, törvényhatóságok, illetve egyéb meghatározott törvényes testületek iratainak, nyilvános üléseinek valós közlése nem alapozhatja meg a sajtójogi felelősséget (14. §).

A bírósági eljárás rendjét a törvény II. fejezete határozza meg, a sajtóvétségek felett esküdtszéki bíraskodást vezet be, amelynek megalakítására felhatalmazást ad a Kormánynak (17. §). A továbbiakban a bírósági eljárás menetére tartalmaz részletszabályokat.

Az újság vagy időszaki lap a törvény meghatározása szerint részben vagy egészben politikai tartalmú, és havonta legalább kétszer jelenik meg. A megjelenés helye szerint területileg illetékes hatóságnál be kell jelenteni a tulajdonos vagy felelős kiadó vagy felelős szerkesztő nevét és lakcímét, valamint a nyomdát, ezen adatokat továbbítani kell a Kormány részére.

Bevezeti a lapbiztosítékot: a naponta megjelenő lapoknak 10.000 forintot, egyéb lapoknak 5000 forintot kell letenniük. A biztosíték a sajtóvétségben történt elmarasztalás esetén fizetendő büntetés fedezetére szolgál. 200 forint pénzbüntetés terhe mellett a lap szétküldésével egyidőben egy példányát az illetékes hatósághoz kell benyújtani (30. §). A felsorolt feltételek megsértése szabadságvesztéssel és pénzbüntetéssel sújtható (31. §). A törvény előírja a Kormány, illetve egyéb meghatározott hatóságok közleményeinek „szokott díjért” történő megjelentetését (32. §), továbbá a mástól átvett közlemények esetén alkalmazandó felelősségi terhet (33. §). A 35. § kötelezi a lapokat, hogy a velük szemben hozott elmarasztaló ítélet az azt következő lapszámban tegyék közzé.

A IV. fejezet előírja a nyomdaalapítási szándék területileg illetékes törvényhatóságnál történő bejelentési kötelezettségét, és 4000 (vidéken 2000) forintos biztosíték letételét, ezek elmulasztása büntetést von maga után (37–38. §). A nyomdabirtokos kötelessége továbbá bejelenteni lakhelyét és nyomdája helyét, valamint hatóságilag jóváhagyott nyilvántartást vezetni minden nála készült nyomtatvány meghatározott adatairól (39. §). A nyomda kötelessége minden nyomtatványból két köteleespéldány beszolgáltatása, amelyből egy a helyi hatóságé, a másik pedig a Nemzeti Múzeumé (40. §). Sajtóvétség elkövetése esetén, ha a nyomtatványon nem szerepel a nyomdatulajdonos neve és lakhelye, őt büntársként kell tekinteni (41. §).

A könyvadásra nem hoz különös szabályt a törvény, azt engedély nélkül, a kereskedőkre vonatkozó egyéb előírásoknak megfelelően szabadon lehet folytatni az elmarasztaló ítélettel nem sújtott és a formai követelményeknek megfelelő művek esetében. A házaló és zúgkönyvkereskedőket a rendőri felügyelet alá helyezi a törvény (42–45. §).

Az előző vizsgálat eltöröltetvén örökre, s a sajtószabadság visszaállítatván, ennek biztosítékául ideiglenesen rendeltetnek:

1. § Gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti, és szabadon terjesztheti.
2. § Sajtóutonni közlés alatt értetik: minden olyan közlés, melly vagy szavakban, vagy ábrázolatokban, nyomda, könyvnyomtatás s metszés által eszközöltetik, és a mellyek közzététele, a példányok akár ingyen kiosztásával, akár eladásával, már megkezdődött.

I. FEJEZET

Sajtóvétségekről

3. § Ki valamely bűn, avagy vétség elkövetésére, egyenes és határozott felhívást tesz sajtó útján, és a bűn, avagy vétség valósággal el is követtetik, a felhívó, mint bűnrészes tekintetvén, a köztörvények súlya szerint büntettetik.

4. § Ki valamely bűn, avagy vétség elkövetésére, egyenes és határozott felhívást tesz sajtó útján, de annak nem lón semmi következménye, mint bűnkísérlő tekintetvén, a köztörvények súlya szerint fog büntettetni.

5. § Ki a nyilvános köz- és vallásos erkölcsiségből, s a tisztességes erkölcsökből csúfot üz, 1 évre terjedhető fogsággal, és 400 forintig emelkedhető pénzbírsággal büntettetik.

6. § Ki a magyar szent korona alá helyezett terület tökéletes álladalmi egységének, ki a sanctio pragmaticánál fogva megállapított, s az uralkodóház közösségében létező birodalmi kapcsolatnak tetteles felbontására izgat; ki az alkotmány erőszakos megváltoztatására s a törvényes felsőség elleni engedetlenségre lázít, s bűnök elkövetésére hív fel és buzdít, négy évig terjedhető fogsággal, és 2000 forintig emelkedhető büntetéssel fog büntettetni.

7. § Ki a felség személyének sérthetlensége, a királyi székbeli örökösödésnek megállapított rende ellen kikel, avagy a királynak magas személye ellen sértés követ el, hat évig terjedhető fogsággal, és 3000 forintig emelkedhető pénzbírsággal büntettetik.

8. § Ki az uralkodóház tagjai ellen követ el sértést, 4 évig terjedhető fogsággal, és 2000 forintig emelkedhető pénzbírsággal büntettetik.

9. § Ki a közbéke és csend erőszakos megzavarására lázít, két évig terjedhető fogsággal, és 1000 forintig emelkedhető pénzbírsággal büntettetik.

10. § Ki törvény által alkotott valamely hatóságot vagy testületet rágalmakkal illet, két évig terjedhető fogsággal, és 1000 forintig emelkedhető pénzbírsággal büntettetik.

11. § Ki valamely köztisztviselőt vagy közmegbízásban eljárót, hivatalos tetteire vonatkozólag rágalmakkal illet, egy évig terjedhető fogsággal és 600 frtig emelkedhető pénzbírsággal büntettetik.

12. § Ki magán személyt rágalmakkal illet, hat hónapig terjedhető fogsággal és 300 fra emelkedhető pénzbírsággal büntettetik.

Egyszersmind a panaszkodónak okozott pörlekedési költségekben és a közzététel által reá nézve előidézett károkból is a panaszkodó részére el fogván marasztalni.

13. § Sajtóvétségért büntettetik a szerző; ha ez nem tudatnék, a kiadó; ha ez sem tudatnék, a nyomda vagy metszde tulajdonosa.

14. § Ki az országgyűlés, a törvényhatóságok, mindenféle törvényszékek, és törvény által alkotott egyéb testületek iratait, és azok nyilvános üléseit hív szellemben és igazán közli, ellene a közlöttek tartalma miatt kereset nem indíthatik.

15. § A fogság és pénzbüntetés, a körülmények szerint, külön is, együtt véve is alkalmazhatók.

Minden pénzbüntetések és elkobzások az országos pénztár javára fordíthatók.

16. § Ki ugyanazon vétséget, mellyért már egyszer büntetve volt, ismét elköveti, azon büntetésnél, mellyre első ízben ítéltetett, felével súlyosabban büntetethetik.

II. FEJEZET

A bírói eljárásról

17. § A sajtóvétségek fölött nyilvánosan, esküdtszék ítél. A ministerium felhatalmaztatik, hogy szoroson a büntető eljárásról szóló múlt országgyűlési javaslatnak elvei szerint, az esküdt-bírószékek alakítását rendelet által eszközölje.

Megjegyeztetvén a 39-ik §-ra: hogy esküdtszéki képességre 200 forint évenkinti jövedelem kívántatik; a VIII-ik fejezetre pedig, hogy a főigazítószerk hatóságával, ideiglenesen, a hétszemélyes tábla ruháztatik fel.

18. § A jelen törvény 3. 4. 5. 6. 7. 8-ik §-ai eseteiben, az illető közvádoló hivatalos kívánatára történik a vizsgálat és közkereset alá vétel.

19. § A jelen törvény 9. és 10-ik §-ai eseteiben csak az illető testületek által hozott határozat folytában indíthatja meg a közvádoló a megtorló keresetet.

20. § Egyéb esetekben a kereset csak az illetőleg panaszára indíthatatik meg.

21. § Úgy a közvádoló, mint a panaszló fél, vádlevelében tartozik szabatosan és világosan kijelelni azon izgatást, felhívást, sértést, meggyalázást, megbecstelenítést, mellyet megtoroltatni kíván, különben a bűnvizsgáló bíró által kívánatától egyszerűen elmozdíttatik.

22. § A bűnvizsgáló bíró a vád feladása után a nyomtatványokat vagy metszvényeket, ha szükségesnek ítéli, tüstént zár alá veheti, mely eljárásáról rendes jegyzőkönyvet készít.

Ha a vád alól a bepanaszolt feloldoztatik, a lezároltakat a vizsgáló bíró köteles, 200 ft. büntetés terhe alatt, azonnal kiadni.

23. § Midőn a keresetet a közvádoló hivatalból indítja meg, az, ugyanazon hatóság esküdt-bírósága által ítéltetik el, mellynek kebelében a vádlott lakik, vagy hol a mű megjelenvén, az aláírt példány beadása történt.

Midőn pedig a kereset a panaszló fél folyamodására indíttatik meg, a melly hatóságban a panaszló fél lakik, az ügy abban is elítélthetik.

24. § A megbecstelenítő, meggyalázó, sértő állítások bebizonyítása nem engedtetik meg, kivévn, ha valaki, mint tisztviselő, vagy köz megbízott cselekedett, és a felhozott tények e körbeli eljárására vonatkoznak.

Ez esetben, ha a tény bebizonyíttatik, a vádlott tette számítás alá nem jöhet, kivévn azon megbecstelenítést, melly annak folytában még történt, a nélkül, hogy magából a tetteből szükségképen következett volna.

25. § A meggyalázott, megbecstelenített panaszló fél erkölcsi magaviselete mellett tanukat hallgattathat ki, de a vádlott, annak erkölcsisége ellen, tanuk kihallgatását nem követelheti.

26. § Az elmarasztó ítélet meghozatván, azonkívül, hogy ez az elmarasztott költségén közzététetik, egyszersmind a lefoglalt darabok elnyomása, vagy megsemmisítése egészen, vagy részben, elrendeltetik.

27. § Ki az ekképen elmarasztaló ítélet által sújtott elmeművet sajtó útján újra közzé teszi, vagy árulja, a szerzője ellen hozathatott legnagyobb büntetéssel fog illetetni.

28. § Minden olyan sajtóvétség, melly ellen hivatalbóli megtorlásnak van helye, hat hónap múlva; a melly ellen pedig csak magán kereset indítható, 2 év múlva idősül el.

29. § Minden sajtóvétség, melly a jelen törvény országgyűléseni kihirdetése után követtetik el, jelen törvény szerint fog elítélteni.

III. FEJEZET

Az időszaki lapokról

30. § Újság, vagy időszaki lap, mellynek tartalma akár részben, akár egészen, politikai tárgyak körül forog, és havonkint legalább kétszer jelenik meg, csak a következő feltételek teljesítése mellett adhatik ki:

1-ör: Melly hatóságban a lap megjelenend, annak alispánjához, főkapitányjához, grófjához, polgármesteréhez benyújtatik a nyilatkozat, mellyben ki leend téve a tulajdonos, vagy felelős kiadó, vagy felelős szerkesztő neve, laka, és a nyomda, mellyben a lap nyomatni fog, s a hatóság elnöke ezt a ministeriumnak bejelenteni köteles.

2-or: Ha a lap naponkint jelenik meg, biztosítékul 10,000 forint, ha ritkábban jelenik meg, 5,000 forint tétetik le kész pénzben, vagy fekvő birtokra kettős biztosítékkal

betáblázott kötelezvényben; első esetben a tőke az illető hatóság felügyelése s jótállása alatt, 5% kamattal, a letevő részére jövedelmez.

Az eddig megjelent lapok, az 1-ső pontban foglalt föltételnek e törvény kihirdetése után tüstént, a 2-ik pontbelinek két hónap alatt tartoznak eleget tenni.

3-or: Sajtóvétségérti elmarasztalás esetében a pénz-büntetés a biztosítékból vonatik le; ha belőle ki nem telnék, azonkívül, hogy a szerző együttjótállónak tekintetik, a foglalás a felelős tulajdonos, kiadó, vagy szerkesztő egyéb javaira is kiterjesztetik.

Az eként támadt hiányt az elmarasztaló ítélet után 10 nap múlva ki kell pótolni, különben annak megtörténtéig a lap nem fog megjelenhetni.

4-er: Melly időpontban a lap vagy füzet szétküldöztetik, annak egy példánya, bejegyzett felelős személy aláírásával, a helybeli hatóságok elnökénél tétetik le.

Csupán ennek nem teljesítése miatt a lapok szétküldözését megtiltani nem szabad, hanem ki e szabály ellen vét, 200 forintig terjedhető pénzbüntetéssel fog megbüntetni.

31. § Ki az előbbi §-ban elősorolt föltételek betöltése nélkül időszaki lapot kiad, egy évi fogságig, és 500 forintig terjedhető büntetéssel sújtatik.

Úgy e büntetés, mint a 30. § 4. sz. alatt foglalt, a köztörvényszékek által, rövid úton, fölebbvihetés és ellenállhatás nélkül fog kimondatni.

32. § Melly közleményeket a kormány s a törvényhatóságok és egyéb törvényes testületek a szerkesztéshez küldenek, minden lap tartozik azokat, a szokott díjért, számába beigtatni.

33. § Minden cikkekért, mellyek valamelly lapban megjelennek, ha a szerző felelősségre nem vonattathatnék, a nyilatkozatban kijelelt felelős személyek is feleletteherrel tartoznak. E felelősség kiterjed azon cikkekre is, mellyeket más lapból vagy könyvből kölcsönöznek; ilyen átvételi esetben a büntetés a szerzőénél, vagy első közlőénél, mindig kisebb lévén, s a maximumig soha sem terjedhetvén.

34. § Minden sajtóvétségek, mellyek időszaki lapban követtetnek el, ugyanazon törvények szerint büntettetnek, mint egyéb sajtóvétségek.

35. § Az elmarasztaló ítélet meghozatván, az illető tulajdonosok vagy kiadók tartoznak azt lapjok legközelebbi számában közzétenni, a 31. §-ban megirt módon megveendő 100 forint büntetés terhe alatt.

36. § Midőn a 30. § értelmében bejelentett felelős személy ítélet folytában fogságot szenved, az ítélet kihirdetése után három nap alatt más felelős személyt kell bejelenteni, és a lap csak annak neve alatt jelenhetik meg.

IV. FEJEZET

A nyomdákról és könyvvarusságról

37. § Nyomdát és könyvnyomdát felállíthat minden, a ki az 1840:16. törvénycikk 1-ső és 2-ik fejezetében foglalt rendeleteknek eleget tevén, mellyben lakik, azon törvényhatóság elnökének szándékát bejelenti, a ki erről a belügyek ministerét értesíti; és a fővárosban 4,000, egyébütt 2,000 forintot részére 5%-tek kamatozandót, letesz.

38. § Ki titkolt nyomdát s könyvnyomdát bír, tudniillik mely nincs bejelentve, műszereinek kobzását túl, 1 évi fogsággal és 2,000 forintig terjedhető büntetéssel fog büntettetni.

39. § Minden nyomdabirtokos lakát és sajtóinak helyét, az illető törvényhatóság elnökének bejelenteni tartozván, ezenkívül köteles egy átzsinórozott és elnökileg lepecsételt könyvet tartani, mellyben mindenféle kis és nagy nyomtatvány elkészültének ideje, továbbá alaka, czíme, vagy ismertető tartalma, a kötetek, példányok ívek száma bejegyeztessék.

40. § Úgy a nyomtatványokból, mint az ábrázolatokból két (2) példány a helybeli hatóságnak átadandó, egyik a hatóságé, másik bekötve a nemzeti muzeumé lesz.

41. § Melly nyomdatulajdonos bármely nyomtatványra nevét és lakát ki nem teszi, vagy álnevet tesz ki, ha a nyomtatvány sajtóvétséget foglal magában, bűntársnak tekintetik; ellenkező esetben 100 forintig terjedhető büntetésben marasztaltathatik el.

42. § A könyvárusság semmi különös engedelemtől nem föltételeztetik, hanem azt, a kereskedőkre nézve fenálló törvényes szabályok megtartása mellett, mindenki gyakorolhatja.

43. § A könyvárusok, mindazon elmeműveket, mellyek elmarasztaló ítélet által nem sújtvák, szabadon árulhatják.

44. § Ki ollyant árul, mellyen a nyomdatulajdonosnak neve, s laka kitéve nincs, a nála találtatott példányok elkobzásán felül ötven forintig terjedhető büntetéssel fog büntettetni.

45. § Az úgynevezett házaló, vagy zug-könyvárulók, az illető hatóság rendőri felügyelése alá helyzetnek.

[A ministeri tanács 1848. április 20-ai határozta]

Az addigi cenzorok fizetése cenzori tevékenységük tekintetében megszűnik.

A sajtószabadságnak törvényáltali biztosítása következtében, a censoroknak ezelőtt törvényellenesen viselt hivataluk megszűnván, a ministeri tanácsnak april 20-kai határozata által fizetésök is azonnal megszüntetett. Egyébiránt a tanulmányi biztosság tagjai úgyis, mint a k. helytartó-tanács tanulmányi osztályának személyzete jövőn tekintetbe, s illy minőségbeni fizetésökre nézve a törvény által biztosítottván – hacsak más hivatalra nem alkalmaztatnak – fizetésöknek csupán felét tartják meg, másik fele, cenzori minőségökre számítva, szintúgy megszűnik.

A belügyminiszter 1848. április 28-ai utasítása a törvényhatóságok vezetőinek.

A belügyminiszter a törvényhatóságok vezetőit a sajtótörvény betartatására szólítja fel. Sorba veszi, hogy a sajtótörvény egyes paragrafusai értelmében a törvényhatóságok vezetőinek mi a teendőjük. Lényegében a sajtótörvényhez végrehajtási utasítást ad ki. Így többek között a törvényhatóságok első emberei kötelesek a már megjelenő időszaki lapokról – azok lényeges adatait is tartalmazó – összeírást készíteni, az összeírást folyamatosan frissíteni, és azt belügyminiszternek háromhavonta megküldeni. Továbbá kötelesek a nyomdákra és a nyomtatványárusokra vonatkozó előírások betartását ellenőrizni.

A sajtó szabaddá lett hazánkban is. E téren új mozgás, új élet lesz, sőt már van; íróink eddigelé nem ismert munkásságot fejtenek ki. A gondolatoknak és érzelmeknek szabad közölhetése nagy sokaságban vonja az értelmi erőket az irodalom körébe. Természetes, hogy

ingerrel bír a tér, melly az imént tele volt korlátolásokkal, és most a versenynek egészen megnyílt.

A szabad sajtó egyik föltétele a nemzet szabadságának. Úgy a kormánynak, mint a nemzetnek nélkülözhetlen szolgálókat tesz. Tanácsadója és őre mindkettőnek. E nélkül nincs fejlődés, nincs haladás, nincs javítás, nincs szabadság, tudniillik olyan, melly a népé is és nemcsak keveseké.

A sajtó valóságos hatalom, valóságos fegyver. Értelmes, becsületes, lelkiismeretes ember kezében áldáshozó mint a nap; oktalan, álnok és könyelmű ember kezében átok mint a tűz. Ezért szükséges volt azt körülírni törvényekkel, mellyek a jogot épségben hagyván, alkalmazásának bizonyos határt tűznek ki.

Meggyőződésem, hogy bár az 1848. XVIII. t.cikket sokan igen szigorúnak tartják, nincs hiedelem, mellyet előadni nem lehetne a nélkül, hogy azon törvényczikk ellen vétség fogna elkövetetni. S e meggyőződésem él függetlenül attól, hogy e vétségek felett eskütbírótság ítél, melly a közvélemény képviselője levén, igazságtalanul ítélhet mindenütt, csak itt nem.

És épen e meggyőződésemmél fogva különösen szükségesnek tartom, hogy az 1848-ki sajtótörvény rendeletei pontosan megtartassanak. Minden esetre nagy ok mellette, hogy a körülményekhez alkalmazva igazságos, hogy rajta a változtatásokat az országgyűlésen évenként megtehetni; de a törvény megtartásának egyedüli okát én abban keresem: hogy törvény. Kell lenni hatalomnak az állodalomban, melly minden felett van, és ez a törvény. Ezt ne lehessen büntetlenül megszegni senkinek és soha.

Ezen elvek nyomán adom ki jelen utasításomat, mellyet Ön felelet terhe alatt veend eszközlésbe, pontról-pontra, úgy a mint következik.

Az igazságügyminister kiadván a rendeletet az eskütbírótság megalakítására nézve, s az általa szerkezendő és kinevezendő közvádlók tiszte levén a sajtóvétségeket (1848. XVIII. t.cz. 3. 4. 5. 6. 7. 8. §) megtorolni, Önnek kötelességei közé sorozom:

Az időszaki lapokra nézve.

1. Összeírást fog készíteni azon időszaki lapokról, mellyek törvényhatósága körében már megjelennek, kitévén világosan: ki a tulajdonos, a kiadó, a szerkesztő; mind ez hol lakik, a lap ki nyomdájában nyomatik, political tartalmú-e, vagy másnemű tárgygyal foglalkozó, hetenként hányszor és mi alakban jelen meg, mi áron adatik?

Ezt mától számítandó 14 nap alatt elvárom.

A mint valamelly új lap megjelen, vagy nemére nézve tartalma, avagy a felelős személy változik, vagy más nyomdában nyomatik, arról értesíteni fog, miután minden hasonló közbejött változásokról magát Ön értesíttetni köteles.

Május 1-jétől kezdve minden három hónapban új összeíratot tartozik nekem beküldeni.

2. Felügyelend, hogy időszaki lap ne jelenhessen meg előbb, semmint Önnek az 1848. XVIII. t. 1. §. [helyesen: 30. §. 1.] szerint nyilatkozat adatik be, mellyben ki legyen téve a tulajdonos, a felelős kiadó, a felelős szerkesztő neve, lakhelye, laka, a nyomda, mellyben a lap nyomatni fog; és ezt nekem azonnal bejelentendi.

3. Felügyelend, hogy az 1848. XVIII. t.cz. 30 § 2-ik pontja szerint, a f. é. ápril 11-ike előtt megjeleni szokott lapok, attól számítandó két hónap alatt, a biztosítékot letegyék, a mellyek pedig ápril 11-dike után kezdtek volna kiadatni, azok a biztosíték letétele előtt ki ne bocsáttathassanak.

Általában, melly lapnak biztosítékot kell letennie, és nem tette le, annak megjelenése gátoltassék meg.

4. Felügyelend, hogy a mely időpontban a lap vagy füzet szétküldöztetik, annak egy példánya a bejegyzett felelős személy aláírásával az Ön által kijelölendő helyen pontosan és bizonyosan letétesék.

A törvény szelleme szerint e letételnek a lap szétküldöztetése kezdetével és nem később kell és szabad megtörténnie.

Ki e szabály ellen vét, 200 forintig terjedő büntetéssel fog sújtani.

5. Felügyelend, hogy ha a biztosíték készpénzben tétetik le, az 5%-vel jövedelmezzen, biztos helyre adatván ki. Törvény szerint e pénzre nézve a hatóság és Ön tartozik jóállással.

6. Felügyelend, hogy ha a bírói elmarasztalás folytában, a pénzbírság a biztosítékból vonatik le, a végrehajtástól számítandó 10 nap alatt a biztosítéki összeg kipótolassék, különben a lapot le fogja tiltani.

7. Felügyelend, hogy ha bírói elmarasztalás folytában a lap felelős személye fogságot szenvedne, bezárása után 3 nap alatt más felelős személy jelentessék be, kinek neve alatt a lap megjelenend, – addig a lapért, utósó esetben, ha más felelős személy nem helyettesíttetnék, a nyomdatulajdonos fogván felelni.

8. Ki időszaki lapot ad ki a kellő nyilatkozat beadása nélkül;

Ki időszaki – akár részben, akár egészen politicalap lapot ad ki a törvényes biztosíték letétele nélkül;

Ki az eddigi illető lapok közül april 11-dikétől számítandó két hó múlva, a napra, a biztosítékot le nem teszi;

Ki a bírói elmarasztalás folytában megcsonkított biztosítéki összeg kiegészítése nélkül adja ki lapját;

Ki az 1848: XVIII. 30. §. 1. szakaszában körülírt nyilatkozatbeli közbejött változásokat azonnal be nem jelenti:

A 31. §. szerint egy évi fogságig és 500 forintig terjedhető büntetéssel sújtathatván; ennek eszközésére Ön a közbírádót tiszte szerint felhívni köteles, minden e részbeli elmulasztásaért felelőssé tétetvén.

A nyomdákra és könyvvarusokra nézve.

A fejlés és forrás korszaka soha nem jár kitörések, túlzások, sőt merények nélkül, úgy az életben, mint a sajtóban.

A társaság elemei midőn magoktól, belőlrül bomladozásnak vagy átalakulásnak indultak, a feloszlás a sajtó által tulabbhajtathatik, semmint az akár a személy- és vagyombátorsággal, akár a jog és nemzetiség eszméjével megfér. Mindenkinek joga, sőt kötelessége a közélet és tudomány fejlődésén munkálni, javaslatot tenni, tervet készíteni, felhívást intézni polgártársaihoz, de mind ezt saját felelősségének terhe alatt. Ki a közvélemény és a bíró elől úgy elrejtetik, hogy föl nem találtathatik, annál vagy a jóakarát, vagy a bátorság hiányzik; amaz nem hazafi, ez nem férfiú. Kivált viszonyai közt hazánknak, lehetetlen olly nyomtatványoknak tért engedni, mellyeknek szerzői nevöket elhallgatván (a mi magában nem tilos) még kiadóok vagy a nyomdatulajdonos sem tudatnék. Az ekképen titokból használt sajtó a nemtelen orfegyverhez levén hasonló, meg nem engedtetetik.

Ezeknek folytában, a törvény rendeletei szerint a nyomdák feletti szigorú örökös szükséges levén, az új nyomdákra és könyvmdákra nézve meg fogja Ön kívánni:

1. hogy a ki nyomdát vagy könyvmdát akar felállítani, tartozik az 1840-ik XVI. t.cz. 1. és 2-ik fejezetében foglalt rendeleteknek elegetteni.

2. Tartozik Budapesten 4000, egyéb helyeken 2000 pftot biztosítékul letenni, melly Önnek s a hatóságnak jóállása mellett 5%-vel kamatozand a letevő részére.

3. Tartozik egyszersmind Önnek a felállításról jelentést tenni; miről nekem azonnal értesíttetnem kell.

Általában véve, minden nyomda- és illetőleg nyomdatulajdonos tartozik teljesíteni, s Ön felelet terhe alatt tartozik velök teljesíttetni a következőket:

4. Kell, hogy minden nyomdabirtokos bejelentse lakát, sajtóinak számát és helyét és azt is, melly betűfajból avagy más ékítményekből súly szerint mennyit bír, és ezt minden netaláni új beszerzéskor előbb, semmint használta volna. Egyszersmind ezeknek lenyomásait is beadja.

A betű- és nyomdai más jegy-öntők műhelyei ellenőrség alatt tartandók, hiteles jegyzéket tartozván arról tartani, miből, mi mennyiséget, kinek és mikor adnak el?

5. Kell, hogy Ön által lepecsételt sinórral átvont jegyzőkönyv tartassék minden nyomdában, mellybe mindenféle nyomtatványok elkészültének ideje, alaka, címe vagy ismertető tartalma, továbbá a kötetek, példányok, ívek száma bejegyeztessék.

Felügyelend, hogy e könyv rendesen, pontosan vezettessék, mi ha nem történnék, a 38. §. és 41. §. rendeleteinek hasonlatosságánál foga, megbüntetését eszközöndi.

6. Melly nyomda, vagy melly egyes sajtó nincs bejelentve, avagy nem ott van, a hol a bejelentés mondja lenni, Ön által tüstént elkoboztatván, tulajdonosának megbüntetésé végett a közvádlnál jelentést teend.

7. Évnegyedenként sorozatos jelentést teend nekem Ön azon nyomtatványokról és ábrázolatokról, mellyeket a 40-dik §. értelmében átveend, de a mellyek a hatóságéi maradván, ott megtartandók lesznek.

A napi hirdetmény, a *helybeli* hatóság elnökénél, megjelenésekor tüstént leteendő; röpiratok és könyvek a megjelenés után legfölebb hét nap alatt.

A museum bekötött példányát a közoktatási miniszternek fogja megküldeni. Ott, hol a törvény- és helybeli hatóság elnöke nem egy, arra, hogy a helybeli hatóság elnöke végezze a maga illető tisztét, amaz ügyelend fel, nekem felelősséggel a törvényhatósági elnök tartozván.

8. Minden nyomda, mellynek tulajdonosa az 1840: XVI. t.czikk 1. és 2-ik fejezetének eleget nem tesz, vagy a biztosítékot le nem teszi, vagy kellő nyilatkozatot Önnek nem adott, rövid úton be fog záratni.

9. Felügyelend, hogy könyvárusboltot más ne nyithasson, mint az, ki a kereskedőkre nézve fennálló törvényes szabályoknak elegetteend.

A ki ezeknek eleget nem tehetnek, azoknak boltjuk zárassék be.

10. Felügyelend, hogy minden nyomdatulajdonos, ki a nyomtatványon nevét és lakát ki nem teszi, vagy álnevet és ál-lakot tesz ki, a 41. § szerint megbüntettessék.

Mint szinte minden, ki ilyen munkát árul. Az ilyen példányok rövid úton tüstént elkoboztassanak, a 44. §. értelmében.

11. Az úgynevezett házaló vagy zugkönyvárusok egyenesen rendőri bánásmód alá tartozván, intézkedni fog ön, hogy erre engedelmet csak alkalmas ember kapjon, s a kinek engedelme nincs, az árulástól eltiltassék, és illetőleg megfenyítettessék.

Egyébiránt az engedelmet becsületes magaviseletű embertől meg nem kell tagadni, kiről t. i. föltehető, hogy akár a társasági rendnek, akár az erkölcsöknek veszélyes nyomtatványok és képek titkos árulására fel nem használtatik.

Ezek szerint fog Ön eljárni az 1848: XVIII. t.czikk végrehajtása körül. Az életnek szabad fejlődés kell, – a törvények tiszteletet és engedelmisséget igényelnek. Mi, a törvények végrehajtói, tartozunk rendeleteihez szigorúan ragaszkodni és azokat másokkal is megtartatni. Szolgái vagyunk és nem urai. Remélem nemzetünk józan szellemétől, az élet és a sajtó szabad munkássága önkényt fog alkalmazkodni a törvényekhez; ott, hol ez nem történnék, élni fog Ön azon joggal és hatalommal, mellyel, felelősség terhe alatt, a törvények által felruháztattunk.

Budapest, april 28-án 1848.

Belügyminister

Szemere Bertalan.

**[Az igazságügyminiszter 1848. április 29-ei rendelete]
a sajtóvétségek fellett ítélő esküdtzések alakításának ideiglenes
szabályozásáról]**

A Sajtótörvényben kapott felhatalmazás alapján került kiadásra az esküdtzék kialakítását célzó 108 §-ból álló rendelet, amely a Pesti Hirlap 1848. május 1. és 2. napi számaiban jelent meg.

A törvényhatóságokat kötelezi az esküdtzégi tagságra képes személyek összeírására: ezek a 24 és 60 év közötti, legalább évi 200 forint tiszta jövedelemmel rendelkező, illetve egyes foglalkozást űző személyek. A rendelet meghatározza az esküdtzések megalakításának és működésének szabályait: a törvényhatóságok bűnvizsgáló bírót, közvádló és perbefogási törvényszéket is kötelesek választani. Egy ügyben 12 esküdt jár el és dönt arról, hogy a vádlott vétkes-e vagy sem, a büntetést már a felállítani rendelt bíróság szabja ki. Az esküdtzégi tárgyalás nyilvános és szóbeli. A tárgyaláson bizonyítékok mutathatók be, tanú és szakértő is meghallgatható.

Az 1848. XVIII-ik törvénycikkely felhatalmazta a minisztériumot, hogy a büntető eljárásról szóló 1844-diki országgyűlési törvényjavaslat elvei szerint a sajtóvétségek felett ítélendő esküdtzések alakítását ideiglenesen eszközölje; – ehhez képest rendeltetik:

1. §. A sajtóvétségek megítélésére minden törvényhatóságban külön esküdtzék leend.
2. §. Minden törvényhatóság köteles a jelen rendelet vétele után legfeljebb 14 nap alatt, a kebelében lakó mindazon egyéneket összeírni, kik esküdtzégi tagságra képesek.
3. §. Képesek pedig mindazok, kik életkoruknak 24-ik évét már elérték, s a 60-ik évet még túl nem haladták, és ezen felül évenkénti 200 ft. tiszta jövedelemmel bírnak; – úgy azok is, kik, ha mindjárt annyi jövedelmök nem volna, s életkoruknak 24-ik évét nem töltötték volna is be:
 - a) nyilvános oktatók vagy oktatói segédek,
 - b) magyar tudós társasági tagok,
 - c) bölcsészet, törvény s orvosi tudományok tudorai és okleveles sebészek,
 - d) hiteles ügyvédek és mérnökök,
 - e) községi jegyzők.
4. §. Ellenben esküdtzégi képességgel egyáltalában ne bírnak:
 - a) egyházi személyek,
 - b) szolgálatbeli és nyugdíjazott katonák,
 - c) bírák és közvádlók,
 - d) szolgák, napszámosok és írástudatlanok,
 - e) azok, kik nem látnak, vagy nehézhallásúak.
5. §. Elkészülvén az esküdtzégi képességgel bírók összes lajstroma, választ a törvényhatóság egy három tagból álló bizottmányt, melly azon lajstromot átnézi, s ha abba hibák csúsztak volna be vagy azért, mert ollyas egyének maradtak ki belőle, kik a törvényszabta-képességgel bírnak, vagy azért, mert ollyanok vezettettek az összeírásba,

kikben azon képesség hiányzik, – és illy hibák miatt panasz tétetik: azokat kiigazítja, s az átnézett és illetőleg kiigazított lajstromból a szolgálatbeli lajstromot elkészíti.

6. §. Ezen szolgálatbeli lajstrom elkészítésének módja következő leend:

Az említett bizottmány kijelöl az eskütszéki képességgel bírónak összes lajstromából legalább 72, s legfőlebb 144 tagot, s azoknak neveit, mindenikét külön papírtekercsre írva, s egy edénybe vetve, nyilvános ülésben egymásután kihúztatja, és azon sorban, mellyet ekképen a sors határozott el, külön lajstromba vezeti, még pedig osztályonként olyképen, hogy minden osztály 36 tagból álljon, következve, az első 36 teendi az első osztályt, a második 36 a másodikat és így tovább.

7. §. Az illy módon készített s osztályozott szolgálatbeli lajstromban foglaltakból fognak a jövő országgyűlésnek további rendelkezéseig minden sajtóvétségi esetben az eskütszékek alakulni, és pedig első évnegyedben az első osztályból, másodikban a második osztályból s így tovább.

8. §. Az eskütszékek 12 tagból fognak állni, határozat hozatalára mind a 12 tagnak jelen- és együttléte szükséges.

9. §. Alakításuk módjáról az alább következő 34–44. §§. bővebben rendelkezik.

10. §. Tartozik továbbá minden törvényhatóság a jelen rendelet vétele után legfelebb 14 nap alatt, sajtóvétségekre egy vagy ha szükségesnek találtatnék, több bűnvizsgáló bírót tisztviselői közül kijelölni, – valamint egy, vagy a szükséghez képest több közzvádlót választani.

11. §. Tartozik végre minden törvényhatóság 13 tagból álló perbefogási törvényszéket választani, mellyhez elnökül a törvényhatóság rendes elnöke adatik, s mellynek csak olly egyének lehetnek tagjai, kik a felebb körülirt eskütszéki képességgel bírnak.

12. §. Ezen törvényszéknek tiszte, egyedül azon kérdés iránt végezni: valljon a sajtóvétség miatt vádlott, vagy bepanaszlott perbefogatandó-e vagy sem?

13. §. Minthogy az eskütszéki tagok csak azon kérdés felett határoznak: ha valljon a vádlott vétkes-e vagy sem? szükséges egy bíróság, melly a törvényt a vádbeli esetre alkalmaztatva, a vétkesnek talált vádlottra ítéletképen kimondja a törvényszabta büntetést, s melly egyszersmind az egész eskütszéki eljárást vezeti.

14. §. Ezen tisztet minden törvényhatóságban külön, egy a törvényhatóság által, már most előre megválasztandó bíróság fogja minden sajtóvétségi esetben teljesíteni.

15. §. Álland pedig ezen bíróság egy elnökből, két ülnökből és egy szavazatnélküli jegyzőből, kik a jövő országgyűlésének további rendelkezéseig az 1848. XXVIII-ik törvénycikkely értelmében elmozdíthatlanok, s kiknek rendes fizetésök nem leend ugyan, de hivatalos foglalkozásuk idejére, az elnök 6 ft, az ülnökök 4 ft s a jegyző 3 ft napidíjt kapnak a törvényhatóság pénztárából, s a mennyire a törvényhatóság székhelyén nem lankának, hivatalos utazásaik költségei is meg fognak ugyanon pénztárból térítettetni.

16. §. Sajtóvétségekre nézve a bírói illetőségről az 1848. XVIII. törvénycikkely 23. §-a rendelkezik; minden egyes esetben tehát azon kérdést, hogy a sajtóvétségről vádlott, mellyik törvényhatóság eskütszéke elébe leszen állítandó, a most idézett §. szerint kell megítélni.

17. §. Az előforduló sajtóvétségek vagy ollyasok lesznek, mellyeknél a közzvádló hivatalos kívánatára történik a vizsgálat és közkeresetalávétele, vagy ollyasok, mellyekre nézve csak a sértett fél panaszára indíthatatik meg a közkereset; amazok az 1848. XVIII. törvénycikkely 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. §§-ban – emezek a 11 és 12. §§-ban íratnak körül; mindnyájokra nézve azonban egyaránt áll, hogy az elkövetett sajtóvétség bejelentésének, – eszközöltessék ez bár tiszti vádlevél, vagy magánpanasz képében, – mindig a bűnvizsgáló bírónál kell történni, s mindig szabatosan és világosan kell kijelölnie azon vétséget, mellynek megfenyítését szorgalmazza, különben egyszerűen félretétetik.

18. §. A bűnvizsgáló bíró, mihelyest a vád, vagy panasz elébe terjesztetett, a bevádlott, vagy bepanaszolt nyomtatványokat, vagy metszvényeket, ha szükségesnek tartja, tüstént zár alá veheti, s ezen eljárásról rendes jegyzőkönyvet viszen; – mindenesetre azonban, kihallgatván mind a vádlottat, mind azon személyeket, kiket ez utóbbi, vagy a közvádló, vagy a panaszló mint olyanokat jelöl ki, kiknek a vádra és védelemre szolgáló bármilly körülményről tudomásuk van, a vizsgálatot minélelőbb berekeszteni tartozik.

19. §. Eljárását a bűnvizsgáló bíró körülményesen írásba foglalni, és jegyzőkönyv alakjában szerkeszteni köteles, mellynek elején az eljárás helyét, évét és napját, úgy a vizsgálatra alkalmat szolgáltatott okokat megemlítvén, a kiviláglott körülményeket híven elősorolja, tartozván az ekkép szerkesztett s általa aláírt jegyzőkönyvet a bevádlott, vagy bepanaszolt nyomtatvánnyal, vagy metszvényével s a vizsgálatközben beérkezett többi mellékletekkel egyetemben az illető közvádlónak beküldeni, s ez a beküldött irományok megtekintése után, ha véleménye szerint a bűnvizsgálat kimerítve nincsen, a bűnvizsgáló bírót az előforduló hiányok kijelölése mellett a bűnvizsgálat folytatására azonnal felhívja, ki is a hiányok pótlása után az irományokat a közvádlónak újra beküldeni köteles.

20. §. Az ekkép szerkesztett jegyzőkönyv nyomán készült vádirat, ezen jegyzőkönyvvel együtt, a törvényhatóság rendes elnökéhez küldetik be, ki a perbefogási törvényszéket legfelebb harmad napra tartozik egybehívni.

21. §. Egybegyűlvén a perbefogási törvényszék, melly nyilvános ülésben tárgyal, de végzést zárt ajtónál hoz, – először a bűnvizsgáló bírónak jegyzőkönyve s ennek mellékletei olvastatnak fel, vagy mutattatnak be, azután a közvádló véleménye. Midőn a perbefogási törvényszék, végzeshozatal végett, külön terembe vonul vissza, az elnök azon kérdést teszi fel a törvényszék tagjainak: „meg vannak-e győződve, hogy a vádlott az előterjesztett bizonyítékoknál fogva a vádlevélben kijelölt sajtóvétség miatt igazságosan perbefogathatik?” A szavazás élő szóval történik, de mihelyest csak egy tag kívánja, titkossá alakul át, s a perbefogásnak csak akkor van helye, ha a többség, tehát 13 szavazat közül legalább 7 a feltett kérdésre „igen”nel felel.

22. §. Jegyzőkönyv a perbefogási törvényszék üléséről nem vitetik, hanem az elnök a végzeshozatal értelmében az illető közvádlói véleményre vagy ezt írja: „a vádlott ellen a perbefogásnak helye van”, – vagy ezt: „a vádlott ellen a perbefogásnak nincsen helye”, mi megtörténvén, hozott végzésével a perbefogási törvényszék a nyilvános tanácskozási teremben megjelenik, s itt a végzést az elnök felolvassa.

23. §. A perbefogás alól felmentő végzés a vádlottal haladék nélkül írásban közöltetik, s ilyenkor a netalán lezárolt nyomtatványokat, vagy metszvényeket a vizsgáló bíró köteles 200 ft büntetés terhe alatt azonnal kiadni.

24. §. A perbefogást elrendelő végzés a perbefogottnak az eskütszék elébe idézéssel együtt adatik tudtára.

25. §. Perbefogást megrendelő, vagy az alól felmentő végzés olly vádlott ellen is hozattathatik, ki vagy makacsságból, vagy egyéb oknál fogva távolvan.

26. §. A közvádló, perbefogás esetében legfelebb három nap alatt tartozik a 13-ik § alatti bíróság elnökét eskütszék tartására felhívni, s a vádlevelet kezéhez küldeni.

27. §. A vádlevélnek magában kell foglalnia:

a) azon nyomtatványnak, vagy metszvénynek pontos megjelölését s azon helyeknek, vagy részeknek felemlítését, mellyeken a vád alapul,

b) azon vétség megnevezését, melly miatt a vádlott perbefogatott, s a törvény azon szakaszának felhívását, mellybe a vádbeli vétség ütközik,

c) a bevádlott személy nevét, polgári állapotát, lakását, tartózkodási helyét,

d) azon tanuk és műértők lajstromát, kiknek megjelenését az eskütszéki tárgyalás alkalmával a közvádló szükségesnek tartja.

28. §. A vádlevél két párban küldetik be az elnökhöz, ki a fenforgó körülményekhez képest az idézési határidőt bennök kijelöli, s erről a törvényhatóság elnökét az eskütszéki tagok berendelése végett is nyomban értesíti.

29. §. A 13-ik § alatti törvényalkalmazó bíróság elnökének aláírásával ellátott vádlevél egyik párja a közvádlónak visszaadatik, a másik pedig legalább 14 nappal a megjelenési határidő előtt a vádlottnak kezébe szolgáltatik. Ezen 14 naphoz még annyi nap toldatik, mennyi hat-hat órai távolságra fekszik a vádlott lakhelye az ítélő eljárás székétől.

30. §. Midőn a vádlott a maga védelmére tanukat vagy műértőket kíván az eskütszék elébe rendeltetni, tartozik azokat a vádlevélnek vétele után 3 nap alatt a bíróság elnökének kijelölni.

31. §. A vádló s a vádlott által berendeltetni kívánt tanuk és műértők lajstroma, mellyre a bíróság elnöke az általa kitűzött megjelenési napot feljegyzi, a bűnvizsgáló bírónak adatik ki, s ennek kötelessége a tanukat és műértőket a kitűzött határidőre berendelni.

32. §. A vádlott nem-ügyvédet is választhat védőjének; ha védőt választani vonakodnék, a bíróság a helybeni ügyvédek sorából rendel egyet védelmére.

33. §. A per felvételére kijelölt nap halasztásának csak azon esetre van helye, ha a bíróság a közvádlónak, vagy a vádlottnak e részben előadott okait érvényeseknek találja.

34. §. A törvényhatóság elnöke, mihelyest a 28. §. értelmében a bíróság elnökének értesítését veszi, az illető eskütszéki osztályt, azt t. i. mellyen azon évnegyedben a szolgálat rende vagyon, a tárgyalásra kitűzött napot megelőző napnak estéjére berendeli.

35. §. A meg nem jelent, vagy idő előtt s engedelem nélkül eltávozott eskütt, ha kimaradásának, vagy eltávozásának nyomós okát nem adhatja, 100 ftig terjedhető bírságban marasztalják el.

36. §. Megérkezvén a tárgyalás napja, az ülés megnyitása előtt, de a közvádlónak s a vádlottnak és védőjének, valamint szintén a szolgálatra berendelt eskütszéki tagoknak – kiknek névsora már kétnappal azelőtt, mind a közvádlóval, mind a vádlottal elnöki közöltetett – jelenlétében a bíróság elnöke felolvassa a szolgálatra berendelt eskütszéki tagok neveit, hogy ekképen mindannyinak jelenétéről meggyőződjenek.

37. §. Ha a beérkezett eskütszéki tagok nincsenek 36-an, akkor a megjelentek az eskütszéki képességgel bíró helybeli egyének közül szabad választás által azonnal kiegészítik magokat.

38. §. Együttlevén a 36 eskütszéki tag, mindeniknek neve külön papírra feliratik, s ugyanazonegy edénybe vettetik.

39. §. Az eskütszéki eljárásnál mind a vádlott, mind a közvádló azon joggal bír, hogy az eskütszéki szolgálatra kijelölt 36 eskütszéki tagok sorából mindenik külön-külön 12 tagot határozottan visszavethet a nélkül, hogy ezen visszavetésnek okát adni köteles volna. Ugyanazért, midőn az eskütszéki tagoknak a felebbi 38-ik § szerint egy edénybe vetett neveit a bíróság elnöke egymás után kihúzza, minden kihúzott névnél megkérdeztetik a közvádló is a vádlott is: ha azon tag ellen, kinek neve éppen kihúzatott, akar-e visszavétési jogával élni?

40. §. Ha 12 olly tagnak neve lett már kihúzva, kik ellen sem a közvádló, sem a vádlott visszavétési jogukkal nem éltek, e 12-ből fog alakulni az eskütszék; ugyanazért, a nevek kihúzása mindaddig folytatatik, míg vagy ilyen 12 tag össze nem került, vagy miglen visszavétési jogukat mind a közvádló, mind a vádlott teljesen kimerítették, mert ez utóbbi esetben, midőn t. i. mind a közvádló mind a vádlott különkülön 12 és így összesen 24 kihúzott tag ellen éltek már a visszavétési joggal, azon 12 tag, kiknek nevei az edényben maradtak, képezendik minden visszavetés nélkül az eskütszék.

41. §. Midőn ugyanazonegy sajtóvétségért több vádlott együtt fogatott perbe, valamennyi együttvéve vethet vissza csak 12 tagot, s az iránt, hogy e jogot közösen, vagy magok közt felosztva miként gyakorlandják, egymásközt értekezhetnek.

42. §. Midőn a közvádló nem akar visszavetési jogával élni, vagy midőn azt a teljes számig ki nem meríti, szabadságában áll, jogát a vádlottnak általengedni.

43. §. Az eskütszék tagjai tárgyalás előtt ezen esküt fogják letenni: Esküszöm az élő istenre, hogy a tárgyalás egész folyamára lelkiismeretesen figyelmezek, s félretevén kedvezést, félelmet, gyűlölséget és minden személyes tekinteteket, egyedül az előadandó vád és védelem egymáshoz mért erősségei és okai nyomán, saját belső meggyőződéseim szerint, igazán szabadon és becsületesen ítélek. Isten engem úgy segítjen.

44. §. Minthogy megtörténhetik, hogy a megalakult eskütszék 12 tagjai közül a tárgyalás folytában valamelyik megbetegszik, az eskütszéki határozat hozatalához pedig 12 tagnak együttléte múlhatlanul szükséges, joga leend a bíróság elnökének, azon 12 tagon felül, kikből a felebbi §§. szerint az eskütszék alakult, a többi vissza nem vetett tagokból még kettőt felesketni, s ezek ama 12 taggal együtt az egész tárgyaláson jelenleendenek, de a határozat hozatalában csak akkor vesznek részt, ha ama 12 tagok közül valamelyik megbetegedettnek helyét pótolják.

45. §. Az eskütszékek előtti tárgyalás nyilvános és szóbeli leend.

46. §. A bíróság elnöke köteles azon esetre, ha eljárás közben tolmácsra lehetne szükség, alkalmas egyénről előre gondoskodni, s ezt a tárgyalás megnyitása előtt arra megesketni, hogy tisztében lelkiismeretesen fog eljárni.

47. §. Szükséges levén, hogy az esküttek az ülés folyása alatt folytonosan szemmel tarthassák a vádlottat, hogy ne csak nyilatkozásait hallják, hanem azt is láthassák, milly hatással vannak rá a fölhozott bizonyítékok: ez oknál fogva tárgyalás közben a bíróságtól, ügyvédektől, felektől és tanuktól, úgy a hallgatóságtól elkülönített helyen a vádlottal szemközt foglalnak helyet.

48. §. A vádlott az eskütszék előtt szabadon jelenik meg.

49. §. A bírósággal szemközt korlátokkal elkülönített hely rendeltetik a hallgatók számára, kiknek a csendet zavarni semmi módon sem szabad.

50. §. A bíróság elnökének tiszte levén az egész eljárást vezetni, s az ülésbeni rendről gondoskodni, ennek fentartására adott parancsai pontosan és nyomban teljesítendőek.

51. §. Védőjével tárgyalásközben a vádlott szabadon értekezhetik, csak akkor nem, midőn hozzá a bírák, vagy az esküttek, vagy a közvádló által kérdés intéztetik. Ha a vádlott, vagy védője azt tartaná valamely kérdéstről, hogy ezt hozzá nem kellett volna intézni, ez elleni kifogását megteheti.

52. §. A tárgyalást a bíróság elnöke a vádlottnak kereszt és vezetékneve, születés helye, állapota s életkora iránti kérdésekkel nyitja meg.

53. §. Megnyitattván ekkép a tárgyalás, ez minden megszakadás s a külvilággal minden közlekedés nélkül mindaddig folytatandó, míg az esküttek határozatot hoztak a vétkeesség kérdésében. Az elnök csak annyi időre függesztheti fel a tárgyalást, mennyi a bírák, esküttek, tanúk és vádlottak kipihenésére szükséges.

54. §. Az elnök, miután a felebb említett kérdéseket a vádlotthoz intézte, a közvádlóhoz és védőhöz fordul, emlékeztetvén őket a törvény iránti tiszteletre és azon kötelességökre, melly szerint jogaik gyakorlatában illedelemmel tartoznak eljárni.

55. §. Mindenekelőtt a perbefogó végzés s a vádlevél olvastatnak fel a jegyző által, azután, ha a vádlott nem akar már előre az ügy felől nyilatkozni, a kérdéses nyomtatványok, vagy metszvények bemutatása s illetőleg felolvastatása után, a vallomástételeik előtt megesketendő tanúk és műértők kihallgattatnak.

56. §. Vallomása közben a tanú, vagy műértő félbe nem szakaszthatatik, ennek berekesztése után azonban a vádlottnak, vagy védőjének joga van a tanúhoz kérdéseket intézni, s az ellene vallottaknak személyes hitelessége és előadása ellen mind azt felemlíteni, mi támaszul szolgálhat a védelemnek.

57. §. A megbecstelenítő, meggyalázó, sértő állítások bebizonyítására nézve az 1848: XVIII-ik törvénycikkely 24-dik s 25-dik §-ában foglalt külön rendelkezés szolgáland sinórmértékül.

58. §. A bírák, az esküttek s a közvádló mindazon kérdéseket intézhetik a tanúhoz, mellyeket az ügy kifejlésére szükségeseknek gondolnak.

59. §. A bűnvizsgálati irományok egyes pontjai a bírák, esküttek, közvádló vagy védő kívánságára a jegyző által felolvastatnak de a bűnvizsgálati írott tanúvallomások csak annyiban olvastatnak fel, mennyiben a tanuknak élőszóvali s az esküttszék színe előtti kihallgatása, időközben történt haláluk miatt, vagy egyéb okoknál fogva lehetetlenné vált.

60. §. Az elnöklő bírónak tájékoztatására ismételve megjegyeztetik, hogy a tárgyalásnak szóbelinek kell lenni. Az esküttszéki institutióknak egyik alapelve szerint csak az élőszóvali tárgyalás, nem pedig holt irományok útján eszközölthetik a kiviláglás; ez oknál fogva az úgynevezett informátióknak az esküttek közötti kiosztogatása is tilos. Illyes emlékiratokban már előre fejtegettetvén az ügy, ollyas érzelmek befolyása alatt jelenhetnének meg tárgyaláskor az esküttek, mellyek őket azon kötelességek teljesítésében gátolnák, miszerint letett hitöknél fogva egyedül az ülésben előadandó vád és védelem egymáshoz mért erősségei nyomán tartoznak határozatot hozni.

61. §. Midőn a tárgyalásból valószínűséggel kiviláglík, hogy valamely tanú, vagy műértő tudva hamis bizonytságot tett, azon tanú vagy műértő letartóztatandó, s ellene a bűnvizsgálat elrendelendő.

62. §. A bíróság elnöke akár a közvádló, akár a vádlott kívánatára s önmagától is, ha a kiviláglás eszközzésére szükségesnek tartaná, ülés közben új tanukat, vagy műértőket is rendelhet be kihallgatás végett.

63. §. Kihallgattatván ekkép a tanuk és műértők, a közvádló a vád pontjait, a vádlott s ennek védője pedig a védelem pontjait összefogják; a közvádló a védelemre válaszolhat, de a végszó mindig a vádlottat és védőjét illeti.

64. §. Berekesztetvén a vitázat, az elnök pártatlanul köteles összegezni (reassumálni) az egész tárgyalást. Az összegezés módjának és terjedelmének meghatározása az elnök bölcsességére bízatik, de ennek semmi esetre sem szabad személyes véleményét a fenforgó ügyről nyilvánítani, tiszte csak abban állván, hogy az esküttek előtt minél nagyobb világosságba helyezze a vád és védelem erősségeit, hogy az ügyet egyszerű alkatrészeire visszavezesse, s hogy különválaszson tőle minden idegenszerűt, mi az esküttek figyelmét másfelé térítvén, őket tévedésbe hozhatná.

65. §. Az összegezés után az elnök felteszi az esküttek által megfejtendő kérdéseket.

66. §. Ezen kérdéseknek mindenkor a vádbeli vétség minőségéhez alkalmazottaknak, de egyszersmind olly tisztáknak és határozottaknak kell lenni, hogy azokra az esküttszék mindig egyszerűen „igen”nel vagy „nem”mel felelhessen; egyik kérdésnek minden esetben annak kel lenni: „valljon meg vannak-e az előadottak után lelkiismeretökben győződve az esküttszéki tagok, hogy a vádlott cselekedte azt, miről a vádlevélben vádoltatik?” egy másik kérdésnek pedig azt kell tartalmazni: „valljon az, mit a vádlott cselekedett, olly cselekvés volt-e, minőnek az a vádlevélben állíttatik?” Így, például, midőn valaki arról vádoltatnék, hogy a sajtó útján közlött valamely iratában a törvényes felsőség elleni engedetlenségre lázított, egyik teendő kérdés az volna: „valljon az előadottak után meg vannak-e az esküttszéki tagok lelkiismeretökben győződve, hogy a vádlevélben felhozott azon iratnak valósággal a vádlott volt szerzője? egy másik kérdés pedig az volna: „valljon meg vannak-e arról is győződve, hogy azon iratnak a vádló által kijelölt szavai valósággal lázítóak a törvényes felsőbbtség ellen?”

67. §. A mondott kérdéseken kívül egyes esetekben más olly kérdések is fejlődhetnek ki a körülményekből, mellyeknek az esküttszék általi eldöntése szükséges. Ezek minden egyes esetben a bíróság belátására bízvák.

68. §. A bíróság által feltett kérdések mellé, úgy a közvádoló mind a vádlott, még más kérdések iktatását is kívánhatják, mellyek iránt a bíróság határozni köteles.

69. §. Az elnöklő bíró a jegyző által írásba foglalt kérdéseket aláírja, s általadja a perbeli okleve[le]kkel együtt – a bűnvizsgálati írott tanútételek kivételével – az eskütteknek, figyelmeztetvén ezeket: hogy a törvény annál fogva bírta a „vétkes“-nek vagy „nem vétkes“-nek kimondását szabad és független polgárokra, mert e kérdésben az ember élő lelkiismerete biztosabban ítél, mint a holt szabályok; – hogy a törvény nem kéri tőlök számon, mi által s miért éreznek magokban meggyőződést, nem adott elejökbe szabályokat, mellyek szerint a bizonyítékok teljessége, a próbák igazságos volta mérendő, nem parancsolja, hogy minden tényt igaznak ismerjenek már azért, mert ennyi vagy annyi tanuktól állítatik, hanem csak azt hagyja meg nekik, hogy aggódó gondossággal figyelmezzenek a tárgyalás egész folyamára, s most már magokba szállva, tiszta lelkiismerettel kérdjék meg magoktól: valljon úgy a vádlott ellen, mint mellette felhozott próbák és erősségek miként hatottak ítélőtehetségökre, s igaz meggyőződések szerint részrehajlás nélkül és férfiakhoz illő bátorsággal mondják ki az elejökbe terjesztett vádra nézve a felhozott bizonyítékok nyomán a „vétkest“, ha a vádlott vétkes, – a „nem vétkest,“ ha a vádlott nem vétkes.

70. §. Ezen figyelmeztetés után az esküttek határozat hozatala végett a számukra készen tartott szobába visszavonulnak. Ugyanekkor az ítélet kihirdetéseiglen a vádlott is eltávozhatnak.

71. §. A szobájukba visszavonult esküttekhez senkisémet mehet be, s a határozat hozatala előtt ők sem távozhatnak el. Ennek eszközzésére a terem ajtaja elébe őt állítatik, s csak az elnöknek írásban adott engedelmével jöhetnek érintkezésbe a külvilággal.

72. §. Az esküttek a tanácskozás megnyitása előtt főnököt választanak magoknak, ki a megfajítás végett nekik általadott kérdéseket előtök fölolvassa.

73. §. A mint a főnök egyenként felolvassa a feltett kérdéseket, úgy döntetnek el szavazással egymásután.

74. §. A szavazás élő szóval történik, de mihelyest csak egy tag kívánja, titkossá változik át. „Igen“ vagy „nem“ ennyiből áll az egész szavazat.

75. §. Arra, hogy a vádlott vétkesnek mondassék ki, legalább 8 szavazat szükséges. 5 felmentő szavazat elégséges a vádlottnak feloldozására.

76. §. Az esküttek, miután feleleteik főnökük által megfajítás végett nekik általadott kérdések aljára íratatik a tárgyalási terembe visszatérnek, hol előbbeni helyeiket újra elfoglalván, főnökük így szól: „becsületemre és lelkiismeretemre, isten és emberek előtt, az esküttszék határozata ennyi, vagy annyi szavazattal: a vádlott vétkes, vagy: az esküttszék határozata ennyi vagy annyi szavazattal: „a vádlott nem vétkes“ stb. – egyszersmind az írott feleleteket az elnöknek általadja, ki azokat a jegyzővel együtt aláírja.

77. §. Ha a bíróság tagjai kivétel nélkül úgy vannak meggyőződve, hogy az esküttek az ügy lényegét nézve hibáztak, joguk van az esküttszék határozatát felfüggeszteni s az ügyet új esküttszék elébe terjeszteni, ezen új esküttszék szintén a 34-44. §-ok szerint leszen alakítandó, de nem azon osztályból, mellyből az előbbi alakított, hanem azon osztályból, mellyet a következő évnegyedben érne egyébként a szolgálat rende.

78. §. A határozat ezen felfüggesztésének egy ügyben csak egyszer van helye, s csak elmarasztó határozat esetében – feloldozó határozat nem függesztethetvén fel.

79. §. Az esküttszéki határozatnak kijelentése után, az elnök a vádlottat előrendeli, s a hozott határozatot a jegyző által előtte felolvastatja.

80. §. Midőn a vádlott nem vétkesnek nyilvánítatik, az elnöklő bíró által a vád alól haladék nélkül felmentetik.

81. §. Ha vádlott vétkesnek jelentetett ki, a közvádoló előadja kívánatát a törvény mikénti alkalmazása iránt.

82. §. Erre a vádlott felelhet, s magát védheti akár azzal, hogy kárpótlással épen nem, vagy legalább nem annyival tartozik, mennyi a sértett fél számára követeltetik; de a vétség bizonyossága s általa lett elkövettetése iránt többé nem vitatkozhatik.

83. §. Most a bírák vagy a teremben lassú hangon, vagy ha bővebb tanácskozás volna szükséges, tiszti szobájukba visszavonulva hoznak a törvény alkalmazása s a vétségre szabandó büntetés iránt szavazatok többségével ítéletet, melly az elnök által nyilvános ülésben s a vádlott jelenlétében kihirdetendő. Azon törvény, mellyen az ítélet alapul, minden esetben felolvastatandó.

84. §. Meghozatván az elmarasztó ítélet, azonkívül, hogy ez az elmarasztott költségén közzététetik, egyszersmind az 1848: XVIII-ik t.cikkely 26-ik §-ának rendeletéhez képest a lefoglalt darabok elnyomása vagy megsemmisítése egészben vagy részben elrendeltetik.

85. §. Ki az elmarasztó ítélet által ekképen sújtott elmeművet sajtó útján újra közzéteszi vagy árulja, az a sajtóvétségekről szóló 1848-ik XVIII-ik törv.cikkely 27-ik §-ának büntetése alá esik.

86. §. Ha valamelly vádlott a tárgyalásra kitűzött határnapon meg nem jelenik, ellene az eskütszéki eljárás azért mégis folyamatba teendő, s illy esetben a közvádoló előadása és bizonyítékai nyomán határoz az eskütszék a vétkekesség kérdése felett, s ha a vádlott az eskütszék által vétkesnek találtatott, a bíróság is azok szerint mondja ki a törvénynek büntető súlyát.

87. §. Ezen eljárásnál védőt a meg nem jelent vádlottnak a bíróság nem rendel ugyan, de rokoni vagy baráti hozhatnak fel bizonyítékokat az iránt, hogy a vádlott nem makacsságból, hanem kénytelenségből mulasztotta el a megjelenést s ha ezen okokat az eskütszék alaposnak találja, a tárgyalás egy, a bíróság által előre kitűzendő, de három hónapot meg nem haladható határidőre halasztatik.

88. §. A 86-ik §. esetében a bíróságnak ítélete, mennyiben kárpótlást és pénzbírságot foglal magában, az elítéltnak bárhol találtató értékéből végrehajtandó. De ha a vádlott akár a végrehajtás előtt, akár a végrehajtás után legfeljebb két hónap alatt előáll, s bebizonyítván, hogy nem makacsságból, hanem valamelly alaposnak tekinthető okból mulasztotta el elsőben a megjelenést, új eskütszéki eljárás melletti kihallgatását kéri, ez tőle meg nem tagadtatik, s ellene az új eljárás minden részben olly módon tétetik folyamatba, mintha az előbbi eljárás nem is történt volna; s ha ekkor teljesen felmentetik, visszakapja mind azt, mi vagyonából előbbeni ítélet folytában bírság s kárpótlásképen végrehajtó által elvételtek; ha pedig a második eljáráskor teljesen ugyanis fel nem mentetik, de kisebb kárpótlási s bírsági summára ítéltetett, mint a mi az első eljáráskor rajta végrehajtás által megvétetett, akkor a két summa közötti különbséget kapja vissza.

89. §. Midőn pedig a meg nem jelent vádlott fogságra is ítéltetik, ezen büntetés újabb eskütszéki eljárás nélkül nem lesz ugyan rajta végrehajtható, hanem az ítéletnek az leendő következtése, hogy az elítélt vádlottnak eskütszék elébei állítása a köztörvényhatóság útján, ha egyébként nem lehet, személyének letartóztatása által is eszközöltetik.

90. §. A felebbi 89-dik §. esetében az új eljárás minden részben úgy történik, mint, ha az első makacsságbeli eljárás meg sem történt volna, de a vádlott mind az első, mind a második eljárás költségeiben elmarasztatik még akkor is, ha érdemileg felmentetnék, – kivéve azon esetet, ha bebizonyítja, hogy elsőben is a megjelenést nem makacsságból, hanem alapos okoknál fogva mulasztotta el.

91. §. Az öszves tárgyalás a jegyző által írásba foglaltatik annak bebizonyítására, hogy a törvény rendeletei mindenben megtartván, semmi lényeges forma sem sértetett meg. Ezen jegyzőkönyvbe, ha követeltetik, a közvádólónak s a vádlottnak minden ollyas kívánatai, mellyektől a bíróság által tétetettek, szintén bejegyeztetendők.

92. §. A jegyzőkönyvet, a jegyzőn kívül az elnök is aláírja. A bírói ítélet kihirdetése után, a közvádólónak 24 óra alatt, s a vádlottnak 8 nap alatt joga van az ítélet megsemmisítése

végezt a hétszemélyes táblához folyamodni, – minden egyes folyamodás egy e végre rendelt nyiltkönyvbe soroztatik.

93. §. Midőn az ítélet ellen a közvádló folyamodik, e folyamodásnak a vádlottal 3 nap alatt kell közöltetnie, a 3 nap, ha a vádlott 6 óranyi távolságnál messzebb lakik, minden hat óranyi távolságra még egy nappal todatván meg.

94. §. Ha a vádlott pénzbírságon kívül fogságra is, vagy egyedül fogságra ítéltetett, a hétszemélyes táblához csak úgy folyamodhatik, ha már vagy el van zárva, vagy kezesség mellett hagyatott szabad lábón.

95. §. Úgy a vádoló mint a vádlott, folyamodásuk beadásakor az eljárt bíróság kezeibe leteszik mind azon adatokat, mellyeknél fogva az ítéletet megsemmisítettni kéri.

96. §. A folyamodások, a hétszemélyes táblához fölrkezésök után, legalább 14 nap alatt tárgyalás alá vétetnek.

97. §. A hétszemélyes tábla a hibásnak talált ítéletet új ítélettel nem pótolhatja, de a perbefogási, az eskütszéki s a bírósági ítéleteket megsemmisíti, a) ha az eljáró hatóság nem ott az illetékes; b) ha az eljárás lényeges formái megsértettek; c) ha a közvádló vagy a vádlott által előadott törvényes kívánatok a bíróság által meg nem hallgattattak; d) ha a vétségre a törvény helytelenül alkalmaztatott.

98. §. Ha a hétszemélyes tábla azt találja, hogy a vádlott nem azon törvényhatóság eskütszéke előtt pereltetett meg, melly törvény szerint illetékes lett volna, a pert illetőségéhez utasítja.

99. §. Ha a tárgyalás, vagy határozathozatal bármelley részében a törvény formái megsértettek vagy elmellőztettek, az esetben a hétszemélyes tábla, az elmarasztó végítéletet minden esetre megsemmisítvén, a pert ugyanazon törvényhatóságbeli, de új eskütszék elébe utasítja, melly ollyas 36 tagból alkottatik, kik között az előbb ítélt 12 eskütből egy sem lehet. Ha a megsemmisítő ítélet a perbefogási törvényszék eljárására is kiterjed, annak az előbbiektől külön, a törvényhatóságtól e végre választandó tagokból kell állania. Ha pedig a bűnvizsgálatra is kihat, új bűnvizsgáló bírót a hétszemélyes tábla rendel.

100. §. Ha az eskütszéki eljárásközben a közvádló, vagy a vádlott által előadott törvényes kívánatok a bíróság által addig nem hallgattattak, vagy ha a vétségre a törvény helytelenül alkalmaztatott, az ügy az első esetben az igazságügyi ministériumhoz más eskütszék és más bíróság kijelölése végett küldetik be, a második esetben pedig az eljárt bírósághoz küldetik vissza, melly az eskütszék határozatának épentartásával, minden egyébnek elmellőzésével, a törvény helyes alkalmazására utasítatik.

101. §. A hétszemélyes táblához megsemmisítés eszközlése végett csak egy ízben engedtetik meg a folyamodás.

102. §. A megsemmisítő eljárás tökéletesen nyilvános.

103. §. Ha az ítélet megsemmisítetett, a hétszemélyes tábla ebbeli ítélete minden periratokkal egyetemben 3 nap alatt új eljárás végett a kijelölt helyekhez általtétetik; ha pedig a megsemmisítésnek helye nem találtatott, folyamodás és mellékletek 24 óra alatt azon bírósághoz küldetnek vissza, mellynek ítélete, vagy eljárása ellen a folyamodás történt. A hétszemélyes táblához ezen folyamodáson kívül a sajtóvétségek feletti eljárásnál végrehajtás előtt semmi más perorvoslatnak nincsen helye. A végrehajtás elkezdése után azonban az elmarasztott a reászabott büntetésnek kegyelem útján mérsékléseért, vagy elengedéseért ő fölségéhez akármikor folyamodhatik.

104. §. Az elmarasztó ítélet, ha ellene a hétszemélyes táblához folyamodás nem történt, a folyamodhatásra engedett érvényes időnek elmúta után azonnal végrehajtatik, – ha pedig ellene folyamodás történt, akkor a végrehajtás, a 94. §. rendeletének épségbentartásával, a semmisítésnek helyet nem találó ítéletnek az illető törvényhatósághoz érkezése után 24 óra alatt történik.

105. §. Az ítélet végrehajtását az illető törvényhatóság fogja eszközölni.

106. §. Minden ollyas sajtóvétség, mellynél hivatalbóli megtorlásnak van helye, 6 hónap múlva, – a melly ellen pedig csak a panaszló fél folyamodására indíttathatik meg a kereset, 2 év múlva idősül el.

107. §. Az eskütszék által vád alól törvényesen felmentett ellen a büntető eljárás meg nem újíttathatik, kivévén, ha az általa elkövetett vétséget az elidősülési időszak lefolyása előtt, törvény előtt önként megvallaná.

108. §. Az eskütszék határozatnál fogva elmarasztott, perének megújítását új bizonyítékok alapján bármikor követelheti, de a perújítás az ítélet végrehajtását nem akadályozhatja.

Pesten, ápril 29 én 1848.

Deák Ferencz,
igazságügyi minister.

[A földművelés, ipar és kereskedési minister rendelete] *Postavitelbéri ideiglenes szabályzat.*

Az ideiglenes postavitelbéri szabályzat vonatkozott könyvek, röpiratok, kották és egyéb nyomtatványok postai szállítására is.

Megjelent a Pesti Hírlap 1848. május 19-ei számában.

1-ör A levél-vitelbér ezennel leszállítatik: féllatos levéltől 10 mérföldig bezárólag 2 kr-ra; 10 mérföldtől 20 mérföldig bezárólag 6 kr-ra; 20 mérföldön felül 10 kr-ra.

2-ör Keresztkötés alatt feladott nyomtatott vagy kőmetszett körlevelek, árulajstromok, tőzsde-jegyzetek (Börse-Zetteln) könyvek, röpiratok, zenészeti műdarabok s egyéb nyomtatványok, valamint árucikkek mustrái is, a most megállapított levél-vitelbér negyedével lesznek díjazandók; e díj azonban egy krajczárnál kisebb nem lehet.

3-ör Jelen szabályzat s illetőleg vitelbéri leszállítás csak a belföldi levelezésekre, Magyarország s a kapcsolt részek határai közt küldendőkre s elfogadtandókra van kiterjesztve.

4-er Azon levelektől s keresztkötésalatti kötegektől, mellyek bérmentesen küldetnek Magyarországból s a kapcsolt részekből az ausztriai tartományokba, úgy szinte azon levelektől s keresztkötésalatti kötegektől is, mellyek az ausztriai tartományokból Magyarországba s a kapcsolt részekbe érkeznek, az ausztriai vitelbér fog fizettetni, melly a legújabb ausztriai szabályzat szerint féllatos levéltől 10 mérföldig 3 kr., 10–20 mérf. 6 kr. – 20 mérföldön felül 12 kr. – A keresztkötésalatti kötegekre nézve e levél-vitelbérnek szinte negyede fizettetik és ezekre nézve is a díj egy krajczárnál kisebb nem lehet.

5-ör A most leszállított vitelbér folyó évi július elsején veendi kezdetét.

6-ör A súlyfokozat s egyebekre nézve az eddigi postaszabályzat ideiglenesen megtartatik.

(Megjelent: *Pesti Hírlap*, 1848. május 19.)

[A földművelés, ipar és kereskedési minister rendelete]
Szabályzat a belföldi időszaki lapoknak postán szétküldési díja iránt.

A rendelet a belföldi időszaki lapok postai terjesztési díjait szabályozza. Eszerint a belföldi hírlapok és folyóiratok postai szállítási díjai 1848. július 1-től csökkennek. A fizetendő díjak függenek az adott lap megjelenési gyakoriságától, valamint attól, hogy az adott helyen milyen gyakorisággal jár a posta.

Megjelent a Pesti Hírlap, 1848. május 19.-ei számában.

1-ör Jelen szabály szerint a belföldi hírlapok és folyóiratok ezennel leszállított vitelbére, kezdetét veendi folyó évi július 1-jén.

2-ör A díjmennyisége határában, nemcsak a megjelenés, de a posta útjáni szétküldés gyakorisága is tekintetbe vétetett; – annálfogva

a) hetenként 6-ör megjelenő s ugyanannyiszor szétküldött lapért a postadíj félévre tenni fog 1 ft 18 krt., ha pedig olly helyekre küldetik, hová a posta ritkábban jár, annálfogva a kézbesítés ritkábban történhetik, a postadíj félévre 52 krajczárban állapíttatik meg.

b) hetenként 4-er megjelenő, s ugyanannyiszor szétküldött lapért fog fizettetni 52 kr. ha ritkábban küldetik szét, 39 kr.

c) hetenként 3-ör megjelenő s ugyanannyiszor szétküldött lapért 39 kr.

d) hetenként 2-er megjelenő lapért 30 kr.

e) hetenként 1-er megjelenő lapért 21 kr.

3-ör A néplapokra nézve, midőn kiadói a posta útjáni szétküldhetés iránt folyamodnak, a vitelbér különösen és kivételesen lesz meghatározandó. – Így jelenleg a „Munkások ujságá”-nak vitelbére félévre 10 p. krajczárban állapíttatik meg.

4-er A postaállomásoknál és levélszedőségeknél az előfizetők besorozásáért iktatási díj fejében 10 krajczárnál többet követelni nem szabad; ki ezen szabályt túllépni merészli, a postaügyben fennálló fegyelmi rendszerhez képest fog büntettetni. Ellenben a rendszeres és osztályos postahivataloknál az ilyen besorozási díjak általában eltiltatnak.

5-ör Az ingyen példányoknak ezelőtt volt adása különben is meglevén szüntetve, minden további követelés az iránt büntetés alatt tilalmaztatik.

(Megjelent: *Pesti Hírlap*, 1848. május 19.)

A földművelési ministériumból.

A hírlapok szerves részeit nem képező mellékletek postai terjesztését szabályozza. Az ilyen mellékletek csak díjfizetés mellett, az érintett lapok szerkesztőségeinek hozzájárulásával terjeszhetők. A hivatalos tárgyú külön mellékletek terjesztése az érintett szerkesztőségek előzetes értesítése nélkül is engedélyezett.

Megjelent a Pesti Hírlap 1848. június 6-ai számában.

A hírlapok azon mellékleteire nézve, melyek a hírlapoknak kiegészítő részeit nem képezik, rendeltetik: 1-ször. A hírlapi mellékletek a hírlapoknál ezután is csak az eddigi meghatározott díjfizetés mellett küldethetnek szét. 2-or. A ki illy mellékleteket valamely hírlappal szétküldeni kíván, köteles az illető postahivatalnál a szétküldetni kívánt mellékletekért eső díjat előre lefizetni, egyszersmind pedig az illető lapok szerkesztőségének vagy kiadójának írásbeli megegyezését előmutatni arról, hogy a melléklet hírlapjávali szétküldését nem ellenzi. 3-or. A szerkesztőségnek vagy kiadónak ezen nyilatkozata, a postahivatalnál, melly által a melléklet szétküldése eszközöltetik, megtartandó. 4-szer. A hivatalos tárgyú külön mellékletek szétküldése a szerkesztőségek előleges értesítése nélkül is eszközöltethetik.

(Megjelent a *Pesti Hírlapban*, 1848. június 6-án.)

A földművelés-, ipar és kereskedési ministertől. *Hírlapkezelési szabályzat.*

Az 1848. július 3-án kelt, 24 §-ból álló szabályzat tartalmazza az előfizetések elfogadásának és megrendelésének és a hírlapok szétküldésének részleteit. Az engedélyezett hírlapokra az előfizetést minden postahivatal köteles elfogadni, és erről jegyzéket kell vezetnie. Minden egyes beérkező postajarat után a hírlapokat kézbesíteni kell.

A postahivatalok ellen a hírlapok rendetlen szétküldése s kézbesítése miatt hozzám érkezett számos panaszoknak elejét venni, rendelem a következőket:

I.

Az előfizetések elfogadásáról és a megrendelésről.

1 §. A budapesti főpostahivatalnak hírlapkiadásával foglalkozó osztálya mind azon hírlapoknak, melyek a hazában megjelennek, és melyeknek postávali szétküldetése megengedett, nyomtatott sorjegyzékét valamennyi hazai postahivatalokkal, és a külföldi hírlapkiadói hivatalokkal minden év vége felé közlenni.

Az időközben megjelenő és postán szétküldendő hírlapok különös rendeletek által fognak a postahivataloknak tudtul adatni.

2. §. Ezen hírlapi sorjegyzékben megnevezett, vagy különös rendeletek által időközben megengedett hírlapokra, minden hazai postahivatal az előfizetést elfogadni, és az előfizetett hírlapokat a megjelenés helyén létező pósta, vagy hírlapkiadói hivatalnál megrendelni köteles.

3. §. Az előfizetésről a postahivatal, mellynél az előfizetési ár letétetik, az előfizetőnek nyugtatványt adand, és abban az előfizetőnek vezeték- és keresztnévén kívül, a hírlap címét és az időszakot, mellyre az előfizetés tétetett, valamint az előfizetési árt, és a lefizetett besorozási díjt, a mennyiben ezt követelni, az e részben szabályozó rendelet által jogosítva van, pontosan feljegyzni.

4. §. Az előfizetett hírlapokról minden postahivatal egy jegyzőkönyvet vezetend, és abban minden előfizetett hírlapnak bejegyzésére egy, vagy a szükséghez képest több lapot szánand, hogy mind azon előfizetések, melyek ugyanazon egy című hírlapra tétettek, egy sorban jelenjenek meg.

Ezen hírlapelőfizetési jegyzőkönyvbe a felvett előfizetések sora szerint különös rovatokba bejegyeztessék:

- a) az előfizetések folyó száma,
- b) az előfizetés napja,
- c) az előfizetőnek vezeték- és keresztnéve,
- d) az előfizetőnek lakhelye,
- e) az előfizetési időszak,
- f) az előfizetési díj,
- g) a lefizetett besorolási díj azon postahivataloknál, hol azt követelni szabad, és
- h) a nap, mellyen az előfizetett hírlap megrendeltetett.

5. §. Az előfizetett hírlapokat a postahivatal, mellynél az előfizetés történt, a meddig a megrendelés 14 nappal az előfizetési időnek kezdete előtt, a hírlap megjelenési helyére beérkezhetik, legalább hetenként egyszer, később pedig póstanaponként megrendelendi, hozzá mellékelvén: az illető előfizetőnek egy különös papirosszeletre hibátlanul és világosan írott, és azon számmal, melly alatt az előfizetés a megrendelési levélben megjelenik, jegyzett címét, valamint az esendő előfizetési öszveget valamennyi megrendelt hírlapokért.

6. §. Ott, hol szekérpóstajárások nem léteznek, a tisztviselők és postamesterek az előfizetési pénzek beküldésében mindenkor a kellő óvatossággal járjanak el, és a mennyiben eszközölhető, azokat só- vagy harminczad-hivatali utalványozások által rendeltetésök helyére juttassák.

7. §. A hírlapi előfizetési idő vége felé mindenik megrendelő postahivatal közölje azon posta- vagy hírlapkiadói hivattal, mellynél a megrendelést tette, mind azon hírlapoknak összes darab számát, a hírlapok címje szerint elkülönözve, mellyeknek megküldését az előfizetési időszak kezdetével elvárja.

II.

A megrendelések foganatosításáról.

8. §. Azon postahivatalok, mellyeknél hírlapok jelennek meg, minden beérkező megrendelési levelet érkeztök sorja szerint folyó számokkal, és az érkezés napjával ellátandják; és egy jegyzőkönyvbe, mellyben minden azon postahivatalnál, vagy hírlapkiadói hivatalnál megrendelhető hírlapnak egy különös rovata legyen, bejegyezzék:

- a) a megrendelési levél sorszámát,
- b) a megrendelési levél érkezés napját,
- c) a postahivatalt, melly a megrendelést teszi.
- d) az illető rovatba; a megrendelt egy című hírlapok összes számát,
- e) valamennyi egyszerre megrendelt hírlapoknak összes előfizetési árát, és
- f) azon körülményt, ha az előfizetési ár hibásan, t. i. a meghatározott árnál több, vagy kevesebb küldetett volna be.

9. §. Ezen kívül még minden külön című hírlapokról egy különös jegyzőkönyvet vezetendnek, mellybe folyó számok szerint az előfizetőknek neveit, a hírlapnak rendeltetési helyét, és az utolsó postahivatalt, mellynél a hírlap kézbesítendő, egyenként bejegyzendik.

10. §. Ha valamely postahivatal az előfizetési öszveget hibásan küldötte volna be: az átvevő postahivatal e hiány felvilágosítására s helyrehozására azonnal megteszi ugyan a szükséges lépéseket; de ezért a beérkezett hírlapmegrendeléseknek foganatosítása ne akadályoztassék; hanem a 9. §-ban említett jegyzőkönyv folyó számaival ellátott címiratok késedelem nélkül az illető szerkesztőségeknek kézbesítessenek.

11. §. A postahivatal és illetőleg a hírlap-kiadói hivatal arról gondoskodandik, hogy mind a hírlapok, mellyek póstanaponként elküldendők, a szerkesztőségek részéről idején és

pontosan a postahivatalhoz szállíttassanak, mind pedig a hírlapok borítékai idején és pedig az előfizetési időszak megkezdődvén, minél gyorsabban kellő használat végett készen legyenek, és a megrendelt hírlapok szétküldése rendesen eszközöltessék.

III.

A hírlapok szétküldéséről és azoknak kézbesítéséről.

12. §. A hírlapok, megjelenésök számához képest, mindannyiszor szétküldessenek, a hányszor a rendes posta rendeltetésök helyére jár. Tehát a naponként megjelenő hírlapok, azon helyekre, hová naponként történnek posta-járások, naponként, – a hová hetenként négyszer járnak a posták: négyszer egy héten, és így tovább.

13. §. Mind azon hírlapok, mellyek kézbesítés végett ugyanazon egy postahivatalhoz küldendők, a küldő postahivatal által egy csomóba összeköttesenek, ha bár csak egy hírlap lenne is valamely postahivatalhoz küldendő. Az egyes csomók borítékkal elláttassanak, és ezek a hivatal pecsétjével lepecsételtetvén, az illető postahivatali hely nevével címíratképen megjegyztessenek.

14. §. Minden illyes csomóhoz ezen kívül egy „hírlap szállítmányi jegyzék” függesztessék, mellyből valamennyi az illető csomóban foglalt hírlapok összes száma címök szerint elkülönözve látható legyen.

15. §. Mielőtt az egyes csomók lepecsételtetnének, a postahivatal, mellytől azok küldetnek, köteles arról meggyőződni, hogy az elküldendő hírlapokból egy sem hiányzik, és hogy ebben biztosan eljárhasson, mindenkor jegyzékben tartsa azon hírlapok számát, mellyek az egyes postahivatalokhoz küldendők.

16. §. Arra nézve, hogy a hírlapcsomóba valamennyi abba tartozó hírlapok betéttessenek a küldő postahivatal felelős. Ha tehát valamelyik csomóban egyes hírlapok hiányzanának, nem csak a hiányzó hírlapszámokat megszerezni köteles leend, de ezen kívül még mindenikért egy pengő forint büntetéssel fog büntettetni.

17. §. Mind a hírlapok beosztásának könnyítése, mind pedig a szükséges rendnek fentartása végett, a boríték alatti szétküldés rendszere megkívánja, hogy valamennyi póstán elküldendő hírlapok a postahivatalnál boríttassanak, a mennyiben tehát e részben különböző eljárás létezne, az megszüntetendő leend.

18. §. Minthogy a célba vett ellenőrség tekintetéből szükséges, hogy mind azon postahivatal, melly a hírlapokat küldi, mind pedig az, melly azokat kézbesítés végett átveendki, tisztában legyen arról, hány darab hírlapokat kell valamely posta hivatalhoz küldeni, s illetőleg hánynak kell megérkezni, ez okból a szétküldő postahivatal tudósítandja azon postahivatalokat, mellyekhez az általok megrendelt hírlapokon kívül más postahivataloknál, vagy a szerkesztőségénél előfizetett példányok is küldendők kézbesítés végett, ezen hírlapok számáról: és pedig olly formán, hogy midőn ezen hírlapok megindíttatnak, azokat először a hírlap szállítmányi jegyzékben külön feljegyzendi.

19. §. Hasonlóul külön feljegyzendők a hírlap szállítmányi jegyzékbe azon hírlap-példányok, mellyek később rendeltetvén meg, a többieknél későbbben tétetnek folyamatba, de ezen elkülönözés csak a szétküldésnek megindításánál szükséges; később csak az egyforma című hírlapoknak összes száma tétessék ki az illető hírlapszállítmányi jegyzékben.

20. §. A hírlap-csomók mint hivatalos ajánlott küldemények kezeltessenek; mi ha elmulasztatnék, s egyes hírlap csomók rendeltetésök helyére el nem jutnának; azokért minden esetre a küldő, vagy illetőleg azon postahivatal marad felelős, melly az elveszett hírlap-csomót az ajánlott levelek jegyzékébe bejegyezni elmulasztotta.

21. §. Azon postahivatal, mellyhez a hírlapcsomó címezve van, köteles a rendes postának tovább küldése után, a bepecsételt csomót felnyitva, az érkezett hírlapokat

megszámolni, s azokat hírlapelőfizetési jegyzőkönyvével, vagy pedig annak e célra munkakönnyítés végett tekintettel a 16. §. nyomán közbejött változásokra, előre elkészített kivonatával összehasonlítani, és ha hiányt, vagy akármi hibát tapasztalna, arról a visszaforduló postával azon postahivatalt, mellytől a hírlapcsomó küldetett, okvetlenül tudósítani, hogy a netalán közbejött tévedés kiegyenlíthetessék, vagy a becsúszott rendetlenség megvizsgáltathassék és eltávolíthatassék; ellenkező esetben, ha t. i. ezen tudósítást elmulasztja, minden hibáért, melly később felfedeztetik, vagy bépanaszoltatik, egyedül maga lesz felelős, e tekintetben semminemű a külső postahivatalra utaló mentsége el nem fog fogadtatni, és a 16. §-ban szabott büntetés alkalmaztatni.

22. §. Az előfizetők gondja, hírlapjaikat a postahivatalnál átvenni és elvitetni, azonban a postahivatalok lehetőleg felügyelendnek, hogy a mennyiben a hírlapok nem az előfizetők vagy azoknak cselédjei által vitetnének el, azok az előfizetőknek biztosan kezökbe juttassanak. Időközben a postahivatalnál maradt hírlapokat felbontani s azokat olvasgatni, vagy másnak olvasni adni szigorúan tilalmaztatik; és azok, kikre e részben, vagy a hírlapoknak elsikkasztására nézve a vétség bebizonyosodik, úgy fognak büntettetni, mint a kik leveleket felbontottak, vagy elsikkasztottak.

23. §. Szinte ezen büntetés fogja érni mind azokat, kik az osztályos postahivataloknál a hírlap-csomókat felbontani vagy visszatartóztatni s abból csak egy hírlapot is felbontani, olvasni, vagy másnak olvasni adni merészkednek.

24. § A külföldi hírlapok megrendelésére nézve az eddigi szokás további intézkedésig megtartatik; de azoknak szétküldésére és kézbesítésére, valamint az előfizetés felvételére a jelen szabályok is kiterjesztetnek.

Budapest, július 3-án 1848.

A vallás és közoktatási ministertől.

A vallás- és közoktatási miniszter a népnevelés előmozdítása érdekében „Nevelési Szemle” címmel havonta megjelő folyóiratot kíván indítani 1849. január 1-jei kezdettel. Egyúttal pályázatot hirdet a folyóirat szerkesztői és segédszerkesztői posztjára. Ezenkívül a miniszter a nevelés és közoktatás tárgyában készült értekezések készítésére és a minisztériumba való beküldésére szólít fel.

Kelt Budapest, 1848. július 25-én.

I.

A népnevelésnek hazánkban jobb lábra állíthatása nélkülözhetetlen tényezőként igényel egy olyan folyóiratot, mellyben az e részben követendő például előttünk álló nemzetek nevelési elvei, hazánk s korunk szükségéhez illesztve, időről időre felmutattassanak; a saját körünkben fel-felmerülő népnevelési előnyök és hiányok, kellő használat s orvoslás tekintetéből, ismertessenek; az oktatás s neveléstan egyes legfontosabb kérdései népszerűleg kimerítve megfejtessenek; a neveléstani irodalom művei, honiak s külföldiek egyiránt, az azok közt czélszerűleg választhatásra irányadólag bíraltassanak; s midőn az illy szellemben közlendő értekezések által, egy részről, legkitűnőbb szakembereink felismerésére alkalmat nyerünk, ugyanakkor, más részről, folytonosan pótoljuk azon tanítóink

fogyatkozását, kiknek hivatalba állásuk előtt nem vala módjok magokat, rendeltetésök czéljához illő módon, kiképezni stb. stb.

Czélom egy illy szellemű folyóiratot, Nevelési Szemle cím alatt, legfelebb 10 nyomtatott ívre terjedendő havi füzetekben, a jövő 1849-dig évi január 1-ső napján úgy indítani meg, hogy minden füzet azon hónap elsőjén, mellynek nevét viselendi, már köz kézen foroghasson.

A Szemle szerkeztőjének évi díját 1500 pftra, egy mellé adandó segéd szerkeztőét 800 pftra határoztam. Továbbá a Szemlébe fölvehető eredeti czikknek nyomtatott ívéért 20 pfrt, az idegen nyelvből fordított értekezésnek nyomtatott ívéért pedig 12 pfrt tiszteletdíjt ajánlok.

Miről azon felszólítással értesítem a nevelésügyi szakismerő barátait, hogy a kik a nevezett szerkeztői vagy segédszerkeztői állomásra alkalmaztatni kívánnak, adják be az iránti folyamodványukat, tanodai bizonyítványaiknak kíséretében, s minden a nevelés ügye körül, kivált pedig a nevelési irodalom mezején, szerzett érdemeiknek hiteles felemlítése mellett, budapesti irodámba, f. é. october 1-ső napjáig.

Azok pedig, akik a nevelés és közoktatás bármelley ágára, különösen a népnevelésre vonatkozó értekezéseikkel vállalatomhoz járulandanak, f. é. october 1-ső napjától kezdve küldjék munkálataikat most nevezett irodámba; tiszteletdíjukat, a beküldött értekezésnek megjelente után, s annak terjedelméhez képest, a szemlei szerkeztőség útján pontosan veendő.

Az iránti intézkedésem, mikép élvezhesse a tanítói kar a nevelési szemlét anyagi terheltetése nélkül, annak idejében fog a maga útján közzététetni.

Budapest, julius 25-kén 1848.

B. Eötvös József.

[Az országos honvédelmi bizottmány 1848. november 3-i rendelete]

Az országos honvédelmi bizottmány figyelmezteti a lakosságot, hogy a nyereszkedési célzattal megjelenő, sokszor koholt híreket tartalmazó falragaszoknak (plakátok) hitelt ne adjon.

Tapasztalván, hogy hosszabb idő óta, csupa ámitásra, s nyereszkedésre számított falragaszok (placat) által olyan koholt álhírek terjesztettek, mellyek egyedül a közönségnek kizsebelésére számítvák, s a mellett még tévedésekre is vezetnek; a közönség komolyan figyelmeztetik: hogy illy alaptalan s vakmerő nyerekedésből koholt újdonságok által magát elámítani ne engedje, s hitelt csak azon falragaszoknak adjon, mellyek vagy a honvédelmi bizottmány, vagy a rendőrségi hivatal által tétetnek közzé.

Kelt Budapesten, novemb. 3-án 1848.

[Az országos honvédelmi bizottmány 1848. november 6-i rendelete]

A Honvédelmi Bizottmány elrendeli, hogy minden községben a hetente megjelenő, és az adott községben járó néplapokat minden vasárnap és ünnepnap a népnek olvassák fel, abból a célból, hogy a nép a haza nehéz helyzetét megismerje, és álhíreknek ne üljön fel.

A népet, a haza jelen körülményeivel megismertető néplapi tudósításoknak az illető községeken gyorsabb terjesztése végett, azon községek jegyzőinek, mellyekbe a néplapok akár községi költségen, akár ingyen megküldetnek, megparancsoltatik: hogy a hetenként megjelenő és a legközelebbi póstaállomásról a község által hordatandó néplapokat, minden vasárnap és ünnepnap a népnek olvassák fel, miszerint az a haza szerencsétlenségét esmerve, magát alattomos bujtogatók által el ne ámmítassa. Költ Pesten, nov. 6-án 1848.

**A honvédelmi bizottmány
Nyáry Pál, h. elnök**

[Az országos honvédelmi bizottmány 1848. november 6-i rendelete]

A Honvédelmi Bizottmány elrendeli, hogy a postahivatalok a néplapok megérkezéséről az érintett községeket haladéktalanul tájékoztassák, hogy azok a lapokat mihamarabb átvehessék.

A néplapok pontosabb elküldetése végett a postahivataloknak meghagyatik: miszerint mind azon községet, melyeknek néplapok küldetnek, a lapok megérkezése napjáról haladéktalanul értesítvén, úgy intézkedjenek, hogy a lapok a postahivatalban ne heverjenek, hanem azonnal rendeltetésük helyére elküldessenek. Költ Pesten, novemb. 6-án 1848.

**A honvédelmi bizottmány
Nyáry Pál, h. elnök**

10781/B.

Rendelet a hatóságokhoz

Az 1848. november 27-én kelt belügyminiszteri rendelet a több nyelven (magyarul, németül és tótul) megjelenő Népbarát című lapot megvételre ajánlja, és lehetővé teszi, hogy a községi pénztárak terhére egy példányban előfizessenek rá.

A nép felvilágosítására hasznos szolgálatot tevén azon néplap, melly magyarul Népbarát, tótul Prjatel ludu, oláhul Amiculu poporului, németül Volksfreund czím alatt jelenik meg; ennek következtében felszólítatnak a hatóságok, miszerint a lelkészeket, falusi

előjárókat, és lakosságot e lap megjelenésére ajánlólag figyelmeztessék; megengedtetvén, hogy egy példánynak évi ára a községi pénztárból kifizettessék.

A magyar népbarát hetenkint kétszer jelenik meg, vasárnap egy, csütörtökön pedig félíven, s az előfizetési ár fél évre 2 firt, a tót, oláh és német példány megjelenik hetenkint egyszer egy íven, s ára félévre 1 firt 30 kr.

Kelt Budapesten, november 27 kén 1848.

A belügyministeriumtól.

[Az országos honvédelmi bizottmány 1848. november 30-ai rendelete]

4266/E.

*A Honvédelmi Bizottmány ismételen az álhíreket terjesztő falragaszok kihelyezésének megakadályozására szólítja fel az országos rendőrségi igazgatóságot.
Kelt, Pest 1848. november 30-án.*

Újólág is tapasztaltatni kénytelenítettik a honvédelmi bizottmány, hogy bár az álhíreket terjesztő falragaszokat már eltiltotta is, némelly nyerészkedők és a közönség elámításának örvendők, ezen vétkes merényökkal, nemcsak föl nem hagynak, sőt most már épen reactionarius és bujtogató szellemben kezdenek működni.

Miután pedig a honvédelmi bizottmány, minden a hazát s nemzetet érdeklő híreket és eseményeket a hírlapok és hol szükség, nyilvános hirdetmények által is azonnal a nyilvánosság elébe juttatni, s így a közönséget hitelesen tudósítani szokta, az országos rendőrségi igazgatóságnak a mai nap újólág meghagyta, hogy ezen káros hatású rendetlenség megszüntetése iránt tüstént s erélyesen intézkedvén, e rendelet ellen daczolókat, mint reactio és bujtogató eszközöket s eszközlőit a fenyíték s illetőleg büntetés kellő szigorával sújtsa.

Pest, nov. 30. 1848.

A honv. bizottmány elnöke

Kossuth Lajos

A honvédelmi bizottmánytól.

A honvédelmi bizottmány egy részt a sajtószabadságot hön tisztelve, más részt, a törvényeket mindenki által tiszteletben kívánván tartani, 3 a „Figyelmezőt” érdeklő rendelkezése, kellő tudomás végett közhírré tétetik.

34/R. P. K.

Pest város közönségének december 1-én

*A Honvédelmi Bizottsmány felszólítja Pest városát, hogy a „Figyelmező” című politikai lapot tiltsa be, mert a sajtótörvényben előírt lapbiztosítékot a lap után nem tették le.
Kelt 1848. december 1-jén.*

Mínthogy Vida Károly a Figyelmező című politikai lap szerkesztője, minden biztosíték nélkül lapját még f. é. július 19-kén megindította s azóta 1848. évi 18. törvényczikkely 30-ik szakasza ellenére folyamatosan járattja;

Annálfogva meghagyatik Pestváros közönségének, hogy a nevezett lapot mindaddig, míg a törvény értelmében kellő biztosítékkal el nem lesz látva, azonnal tiltsa be s erről jelentést tegyen.

35/R. P. K.

Pestváros közönségének december 10-én.

A Honvédelmi Bizottsmány felszólítja Pest városát, hogy intézkejjék Vida Károly bíróság elé idézése érdekében, mert Vida a „Figyelmező” című politikai lap felelős szerkesztőjeként a lap megjelenése óta egyetlen számot sem mutatott be a városi hatóságnak, és ezzel megsértette a sajtótörvény 30. szakaszát.

Kelt 1848. december 10-én.

Miután a Figyelmező című politikai lap szerkesztője Vida Károly a „l” bizonyítvány szerint, lapja megjelenése óta mai napig egy számot sem mutatott be a városi hatóságnak, s ez által folytonosan az 1848. évi 18. törvényczikkely 30. szakasza ellen vétkezett.

Annálfogva jelentéstétel mellett oda utasítatik Pestvárosa közönsége, miszerint a fent idézett törvény folytán rögtöni intézkedéseket tegyen a végett, hogy a nevezett szerkesztő minden mulasztásáért a törvénytörvény elébe idéztessék büntetés végett.

36/R. P. K.

Pestváros közönségének december 10-én.

A Honvédelmi Bizottsmány felszólítja Pest városát, hogy intézkejjék Vida Károly szerkesztő bíróság elé idézése érdekében, mert „Figyelmező” című politikai lapja után a sajtótörvényben előírt lapbiztosítékot nem tették le.

Kelt 1848. december 10-én.

Az ide 'l' csatolt, három melléklettel ellátott, budai polgármester jelentéseiből kitetszik, mikép Vida Károly Figyelmező című lapját f. é. július 19-én a nélkül indította meg, hogy az 1848. évi 18. t. cikkely 30. szakasza által rendelt biztosítékot letette volna; mert miután édes atya Vida András határozottan a Budapesti híradó című lapra vállalt jótállást, ezen jótállás a Figyelmező című lapra a jótálló által át nem íratott, a Figyelmezőre minden biztosíték hiányzik.

Tehát Pestvárosa közönsége oda utasítatik, hogy Vida Károly szerkesztőt a fenidézett törvényczikkely 31. § értelmében a törvény rendelte büntetés végett azonnal köztörvényszék elébe idéztessék, jelentése elváratván.

Az orsz. honv. bizottmány tagja:
Madarász László

2./R. P. K.
Az országos honvédelmi bizottmánytól.
Budapesten létező minden nyomdatulajdonosokhoz

A falreagaszkok és röpívek által terjesztett álhírek visszaszorítása érdekében a Honvédelmi Bizottmány felszólítja budapesti nyomdatulajdonosokat, hogy a sajtótörvény azon előírását, miszerint a nyomtatványokon a nyomda nevét is címét szerepeltetni kötelező, szigorúan tartsák be.

Kelt Budapest [sic!], 1848. december 3-án.

Miután felreagaszkok és röpívek általt hírelt, a kormánynak figyelmét felhívó álhírekkel és koholmányokkal a bujtogatók napról napra több merészségre vetemednek: ezennel meghagyatik minden Budapesten létező nyomda-tulajdonosoknak, hogy az 1848-ki 18-ik t cz. 41-ik szakaszának parancsolatait szigorú pontosággal teljesítsék.
Kelt. Budapesten, dec. 3-án 1848.

Az orsz. honv. bizottmány tagja:
Madarász László.

4. / R. P. K.
Az orsz. honvédelmi bizottmánytól.

Az Országos Honvédelmi Bizottmány 1848. december 3-án kelt rendelete a röpívek és felreagaszkok szerkesztőit figyelmezteti az 1848. évi (XVIII.) sajtótörvény 30. §-ának 4. fejezetében foglalt kötelelességre, miszerint a terjesztés előtt vagy azzal egy időben a szerkesztő aláírásával ellátott köteles példányt kell a helyi hatóság vezetőjéhez eljuttatni.

Meghagyatik minden röpívek, felreagaszkok és más nyomtatványok szerkesztőinek: hogy az 1848-ik 18-ik törvény 30-dik §-ának 4-ik fejezete szerint, a mint elmeműveik szétküldöztetnek, szétoztatnak, a szerző aláírásával, a helybeli hatóság elnökének is megküldessenek, ellenkező esetben a törvény szavai szerint 200 forintig fognak megbüntettetni.

Budapesten, dec. 3-án 1848.

Az orsz. honvédelmi bizottmány tagja:
Madarász László

5. /R. P. K.
Az országos honvédelmi bizottmánytól.

Az Országos Honvédelmi Bizottmány 1848. december 3-ai rendelete megtiltja, hogy olyan nyomtatványokat és röpíveket terjesszenek, amelyeken a nyomdatulajdonos neve és lakása nincsen feltüntetve. A rendelet megszegőit az 1848. XVIII. tc. 43. §-a értelmében 50 forintig terjedő pénzbírsággal, továbbá fogsággal fenyegeti.

Minekutána a röpívek árulói, álhírekkel, és koholmányokkal ámítják, és zsebelik a közönséget; azért ezennel minden röpívek árulóinak szoros büntetés alatt meghagyatik, hogy semmi olyan röpíveket, nyomtatványokat, a melyekre a nyomdatulajdonos neve, és lakása kinyomtatva nincsen, árulni ne merészeljenek, különben az 1848. 18-ik törvény 43-ik §. szerint 50 forintig, és ezen felül mint bűnrészesek fogsággal is megfognak büntettetni.
Budapesten, dec. 3-kán 1848.

A honvédelmi bizottmány tagja:
Madarász László

6240/E.
Felszólítás az írószaki [sic!] sajtó organumaihoz.

A Honvédelmi Bizottság elnöke 1848. december 21-én figyelmezteti a lapokat, hogy tartózkodjanak a hadviselésre és a honvédelmi készülétekre vonatkozó hírek felelőtlen nyilvánosságra hozásától. Ebben a tárgyban csak a kormány által nyilvánosságra hozott hírek jelenhetnek meg. A kormány – tisztelve a sajtószabadság elvét – a vétkes lapok ellen büntető rendelkezések alkalmazását helyezi kilátásba.

Tapasztaltatik, hogy némelly hírlapok, újsághírek tenyésztése iránti vágyból nem mindig válogatják meg a hadimozdulatokra s honvédelmi készülétekre vonatkozó híreket; s olyakat is közlenek, miknek idő előtti közlésével csak az ellenségnek tesznek hasznos szolgálatot, a hazának ellenben nagy kárt okoznak.

A mit a hadi mozdulatokból s készülétekből közhírré tenni tanácsos, azt a kormány közhírré tenni el nem mulasztja, azon túl menni, s kivált minden válogatás, minden discretio nélkül közhírré tenni a függőben lévő lépéseket, csaknem annyit tesz, mint az ellenséggel szövetkezni.

A kémek, kik hadmozdulatokról, a táborok állásáról, számáról, a vezérek szándékáról híreket visznek az ellenségnek, fel szoktak akasztatni

Némely hírlapok pedig újság híresztelési vágyból nyilvánosan tesznek olyanokat, millyeneknek csak titokban is közléseért a kémek megbüntettetnek; ha az ellenség torkában lelkes hazafiak szent szabadságának ügyéhez csatlakoznak, azoknak lépteit gondatlanul

kikürtölik, s őket a legnagyobb veszélynek teszik ki, s általában idő előtti híreszteléseikkel a hazának sokat ártnak.

Felszólíttatnak tehát minden hírlapszerkesztők és levelezők, hogy a haza védelmére s hadi mozdulatokra vonatkozó tudósításaikban a legnagyobb óvatossággal járjanak el.

A kormány tisztelve a sajtó szabadság elvét, nem örömet nyúl repressiv eszközökhöz is a sajtó irányában, de figyelmezteti a sajtót, hogy egy gondatlan szó sokszor többet árthat, mint egy egész árulási terv, s azért a kormány nem fogja tűrhetni, hogy gondatlanságból a hazának ártalom okoztassék.

A sajtónak gyönyörű hivatása van, mostani körülményeink szerint: lelkesíteni a népet, figyelmeztetni mindenkit hazafiúi kötelességeire, kimutatni, mennyi erő fekszik a népben, ha azt érezni tudja, mi vár reá, ha passivitás által el hagyná veszni a hazát, mellyet olly könnyen megmenthet, ha egy testté olvadva segít az ellenséget semmivé tenni, kimutatni, mit tegyen a nép, mit nem, s a szent lelkesedés érzelmeit folytonosan lángra gyújtani a haza érdekében – ez a sajtó nemes hivatása. Ezt kellene napról napra ismételnie, mint Cato ismétlé Carthago eltörlését – de a hírek közlésében discretioval kell eljárnia.”

Budapesten, dec. 21-kén 1848.

A honvédelmi bizottmány elnöke.

457. sz. | R. P. K.

A Honvédelmi Bizottmány közli, hogy Stancsics [Táncsics] Mihály, „Munkások újsága” című lapját nem ő, hanem Debrecen városa tiltotta be, amiről a kormányt 1848. december 30-án tájékoztatta. A betiltás oka az volt, hogy Táncsics a sajtótörvényben előírt lapbiztosítékot nem tette le.

Miután azon hibás vélemény terjesztetik, mintha a „Munkások ujságát” a kormány tiltotta volna le; közhírré tétetik, Debreczen városának, mint illető törvényhatóságnak e tárgyban tett hivatalos jelentése.

392. Debreczen város tanácsától. Madarász László országos honvédelmi bizottmányi tagnak.

– Felterjesztvén, miszerint Stancsics Mihály, „Munkások újsága” című lap szerkesztője, az 1848-ik évi XVIII-ik t. cz. által parancsolt biztosítási díjt, mind ez ideig le nem fizette, s ezt maga is a tanácsülés előtt – hova ez iránt felhívatott – őszinte bevallván városi törvényszékünket Stancsics Mihály irányában az 1848-ik évi XVIII-ik t. cz. 31. értelmébeni eljárásra utasítottuk, s lapjának kiadását, a törvényszék eljárásáig felfüggesztettük. Mit is kellő tudomás végett ezennel tisztelettel felterjesztünk.

Kelt Debreczenben 1849 ik évi január 30-án tartott tanácsülésben, Debreczen város tanácsa.

**Boros István s. k.
helyettes főjegyző.**

337. sz.: R. P. K.
Az országos honvédelmi bizottmánytól.

Az Országos Honvédelmi Bizottmány utasítja a postahivatalokat, hogy Táncsics Mihály betiltott lapjára, a „Munkások újságá”-ra befizetett előfizetéseket az előfizetők megkeresésére adja vissza.

Kelt Debrecen, 1849. február 15-én.

Közbejött körülményeknél fogva oda utasítatnak az illető postahivatalok, hogy Táncsics Mihály által megindított, de törvényes bíróság ítélete után törvényes kellékekkel el nem látott, 's ez okból letiltott Munkások újságára tett előfizetéseket, az előfizetőknek megkeresésekre visszaadják.

Kelt Debreczenben, február 15-én 1849.

Madarász László
az országos honvédelmi bizottmány tagja.

**[A Honvédelmi Bizottmány 1849. február 26-ai rendelete
a postahivataloknak]**

A Honvédelmi Bizottmány utasítja a postahivatalokat, tájékoztassák az érintett előfizetőket, hogy az 1849 januárja előtt Pesten befizetett lapelőfizetéseket az illető postatiszt világos parancs ellenére sem küldte el Debreczenbe. Az olyan lapok előfizetéseként Debreczenben befizetett összeget, amelyek eddig nem jelentek meg, letétként őrizték, és az előfizető kívánságára utalják vissza.

Kelt Debrecen 1849. február 26.

A' hirlapi előfizetésekre nézve közhírré tétetik, és minden érdeklelt postahivataloknak illetőleg meghagyatik:

1-ször: Hogy miután Pestről, hova sok hirlapokra már január előtt tetemesebb előfizetési összeg beküldetett, semmi előfizetési pénz Debreczenbe, világos parancs ellenére is, az illető postatisztól át nem küldetett; ezt azon előfizetésekre nézve, melyek már Pestre beküldettek, az illető előfizetőkkel tudassák.

2-or: Mindazon előfizetésekre nézve pedig, melyek nem Pestre, mint az ellenség által megszállott helyre, de Debreczenbe küldettek, oda utasítatnak az illető postahivatalok, hogy mivel több hirlapok mindeddig meg nem jelenvén, az előfizetési összegek, a' debreczeni postahivatalnál letétel gyanánt őriztetnek, mihelyt az illető előfizetők azon előfizetési mennyiségnek visszaküldetését kívánják, ezen kívánságot kimutató jegyzékben azonnal a' debreczeni postahivatallal tudassák, meg levén téve azon rendelkezés, hogy az előfizetési összegek az illető helyekre rögtön visszaküldessenek.

Kelt Debreczenben febr. 26. 1849.

Madarász László,
az orsz. honv. bizottn. tagja.

Debreczen város polgármestere.

*Debreczen város polgármestere – feltehetően a Honvédelmi Bizottmány felszólítására – jelenti, hogy Jókai Mór „Esti” című lapja után a lapbiztosíték fedezetére fekvő birtok szolgál, amelynek tényleges értékéről azonban egyelőre nincs hiteles igazolás.
Kelt Debreczen 2849. február 28-án.*

Felszólíttatásom következtében jelentem, hogy az „Esti” című lap szerkesztője, Jókai Mór, az 1848-ik évi XVIII. törvényczikk 3-ik fejezete 30-ik §-nak 1-ső pontja értelmében a' nyilatkozatot megtette: miszerint ő a' debreczeni nyomdában naponként Esti című lapokat nyomtat.

A' mi pedig a' fennérintett törvényczikk fejezet paragrahus második pontja szerint a' kívánt biztosítékot nézi: e' tárgyban a' kezességet képviselő Szunyogh Rudolf úr vállalta magára. Mivel a' biztosíték azonban fekvő birtokban áll, 's ennek becséről a' bizonyítvány, úgy szinte a' betáblázási jegyzőkönyvi kivonat kezeim közzé mind idáig is be nem adatott: e' tárgyban kimerítő tudósítást ennél fogva nem tehettem, 's nem tehetek.

Debreczen, febr. 28. 1849.

Poroszlay Fridrik,
polgármester.

454. sz. R. P. K.

Az Országos Honvédelmi Bizottmány tagjaként Madarász László Debreczen városának február 28-ai fölterjesztése alapján közli, mivel Jókai Mór „Esti lapok” című hírlapjára a törvényben előírt biztosítékot nem tették le, ezért a postai szállítása és terjesztése nem megengedett.

Debreczen városának tegnapi fölterjesztéséből kitetszvé: miként az „Esti lapokra”, a' törvényes biztosíték sem készpénzben sem fekvő vagyponra betáblázott kötelezvényben le nem tétetett, az írt lapnak postán leendő szétküldése, míg a' törvény követeléseinek elég nem tétetik, meg nem engedtetik.

Debreczen, mart. 1. 1849.

Az orsz. honvédelmi bizottmányi tagja,
Madarász László.

454. [sic!] sz. R. P. K.

Az Országos Honvédelmi Bizottmány tagjaként Madarász László 1849. március 2-ai keltzéssel utasítja Debrecen városát, hogy Jókai Mór Esti Lapok című hírlapjának indulásával kapcsolatos intézkedéseket tegye meg.

Debreczen városának. Az „Esti lapok” című hírlap iránt tett jelentés folytán, oda utasítottatik a’ hatóság, hogy mivel a’ sajtótörvény rendelete szerinti intézkedések, a’ helyhatóság köréhez tartoznak, Debreczen városának hatósága, az 1848-ik törvény 18-ik cikke értelmében haladéktalanul intézkedjék, ’s Jókai Mórnak [átírt] s itt „l” alá csatolt folyamodását szolgáltassa kézhez.

Debreczen, mart. 2-án 1849.

Madarász László,
országos honvédelmi bizottmányi tag.

Olmützi (oktrojált)alkotmány (1849. március 4.)

Az oktrojált alkotmány egyetlen szakasza, a 103. § utal a sajtószabályozás területére, amennyiben sajtóügyekben esküdszéki ítélezést rendel el.

Megjegyzésre érdemes, hogy az egyidejűleg kiadott „Kaiserliches Patent vom 4. März 1849, über die, durch die constitutionelle Staatsform gewährleisteten politischen Rechte” címet viselő pátens 5. §-a deklarálja mindenki jogát, hogy „szó, írás, nyomtatás vagy képi megjelenítés által szabadon nyilvánítsa ki gondolatát”, továbbá, hogy a sajtó nem vethető cenzúra alá, illetve a sajtóval való visszaélésekkel szemben törvény fog születni. Ennek a pátensnek a hatálya azonban Magyarországra nem terjedt ki.

[...]

103. § A törvényszéki eljárás rendesen nyilvános és szóbeli leend.

A nyilvánosság alóli kivételeket a rend és erkölcsiség érdekében a törvény fogja meghatározni. Büntetőügyekben vádló eljárásnak lesz helye, esküdszékek ítélendnek minden súlyos bűntényekben, melyeket a törvény részletesben jelölend ki, valamint politikai és sajtóvétségekben is.

[...]

**[A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1849. június 19-ei rendelete
a sajtótörvényben a Nemzeti Múzeumnak megküldendő kötelempéldányok
tárgyában]**

Tekintettel arra, hogy ez ideig a kötelempéldányok csak elenyésző mennyiségben érkeztek meg a Nemzeti Múzeumhoz, a miniszter felszólít a sajtótörvény vonatkozó előírásának betartására. A jövőben a nyomdatulajdonosok nem a helyi törvényhatóság elnökén keresztül, hanem közvetlenül kötelesek a kötelempéldányokat a Nemzeti Múzeum részére eljuttatni. A rendelet pontos előírásokat tartalmaz a határidőkre és a beküldés módjára vonatkozóan.

Az 1848: 18. t. cz. 40. §-a által elrendeltetett: hogy minden nyomtatványokból, és ábrázolatokból egy példány a nemzeti muzeum számára az illető nyomda-tulajdonosok által a hatósági elnök útján kiszolgáltassék.

Miután azonban e törvénynek teljesítése elannyira elmulasztatott, hogy múlt évről egy pár vidéki kissebb nyomdának küldeményein s egy két folyóiratnak rendesen küldött számain kívül, a hazában megjelent nyomtatványokból, és ábrázolatokból a muzeumhoz semmi sem érkezett.

Miután a muzeum igazgatójának újabban tett jelentése szerint, a jelen évben és a cath. iskolai lapon kívül sem könyv sem hírlap nem küldetett, s még folyvást nem küldetik a nemzet emez intézetéhez, ezennel rendelem a mint következők:

1. A nyomdatulajdonosok a muzeum részére járó küldeményeket ezentúl nem a hatósági elnökhöz, hanem kellőleg borítékolva, közvetlenül a magyar nemzeti muzeumnak címezve, önmagok fogják, Budapestről egyenesen vidékről pedig póstán elküldeni, minek következtében a pénzügyi ministerium megkerestetett, hogy a vidéki nyomdatulajdonosok illyes küldeményeinek felvétele iránt minden pósta hivataloknál rendelést tegyen.

2. A magyar álladalom határiban levő nyomdák tulajdonosai ezen rendeletnek a hivatalos lapban közzétéletétől számítva, Budapestről 12, vidékekről 40 nap alatt, mindazon nyomtatványokat, és ábrázolatokat, mellyek m. 1848. évben, valamint azokat is, mellyek jelen évben ez ideig sajtóikon megjelentek, a mennyiben még be nem küldötték volna, elmulaszthatatlanul megküldjék.

3. A kitett határidő elteltével azon nyomtatványok és ábrázolatok, mellyeknek beküldése elmulasztatott, az illető nyomda-tulajdonosok költségére fognak megszereztetni.

4. Jövőre nézve a budapesti nyomda-tulajdonosoktól, a nyomtatvány vagy ábrázolat megjelenésétől fogva 6 nap alatt, vidékről pedig 30 nap alatt váratik el az illető példány beküldése, e határidő után a nyomtatvány vagy ábrázolat megszerzését a mulasztó nyomdatulajdonos költségére fogom eszközöltetni.

5. A hol a nyomtatvány, vagy ábrázolat többféle papíron adatik ki, a muzeum illetősége a legszebb kiadásból küldessék.

6. A nyomtatványok a felhívott törvény rendelete szerint a muzeumot bekötvé illetvén, ennek megtartására a nyomdatulajdonosok ezennel akkép köteleztetnek, miszerint a kötéseknel megtartandó szín egyszersmind hazafiúi készségüket is bizonyítsa, és a több kötetekben megjelenő munkáknál a kellő egyformaságot megtartsák; ha azonban az illy munkák kötetei nem egyszerre bocsáttatnának ki, az egyenként érkező kötetek füzve küldessenek.

7. A hírlapok mint Pesten, mint a vidékekről azon szerint, és az napon küldessenek a magyar nemzeti muzeumnak czímezve, a mint más olvasóknak, és előfizetőknek szétküldöztetnek; ennek elmaradása esetében a 3. pontban kitett határidő után a mulasztó nyomdatulajdonos költségére fog a meg nem érkező hírlap megrendeltetni.

8. A mulasztások eseteiben a nyomdatulajdonosoktól, nem csupán a nyomtatvány, vagy ábrázolat beszerzési ára, hanem az ide járó költségek is felhajtani fognak.

Ezen rendeletnek azonnal, a mint e hivatalos lapból olvasandják pontos megtartására a hatósági elnökök a hatóságuk kebelében levő nyomdák tulajdonosait szigorúan kötelezzék.

Kelt Budapesten, jun. 19. 1849.

Vallás és közoktatásügyi minister
Horváth Mihály

[A belügyminiszter rendelete] 359./B.E.

*A belügyminiszter a Közlöny című hivatalos lap új felelős szerkesztőjévé Emödi Dániel hadnagyot nevezi ki. A Közlöny a jövőben szélesebb feladatkört kap, amennyiben a rendeleteken kívül a kormány nézeteit tükröző, cselekedeteit magyarázó közleményeket is hoz. A hivatalos lapot a jövőben minden község ingyenesen megkapja, megfelelő számú ingyen példányt juttatnak el a katonai táborokba, továbbá új mellékklappal is bővül. Egyes cikkeit ünnep- és vasárnapokon a nép előtt nyilvánosan fel kell olvasni.
Kelt, Budapest 1849. június 24.*

Folyó esztendő július 1-től kezdve a „Közlöny“ új felelős szerkesztő által fog vezetettetni. Emödi Dániel hadnagy neveztetett ki általam főszerkesztőül, ki ez okból is, keleti küldetését máskorra halasztá.

Az új viszonyok új feladatot tűztek ki a hivatalos lapnak. Akaratom, hogy azokat a Közlöny megoldja; szüksége van rá a nemzetnek, a szerkesztőnek ereje van hozzá.

Ennélfogva a hivatalos lapra nézve a következő elveket állapítám meg.

1. Miután a háboruk zavarai miatt a hírlapokra általában nem történik előfizetés, úgy hogy postán a legolvasottabb hírlap alig bír kétszáz előfizetővel, azonban kell, hogy a nemzet az eseményekről és rendeletekről értesítessék: a hivatalos lap minden községnek, melly bizonyos népességgel bír, ingyen fog megküldetni.

Sőt a táborokba is olly számmal fogom elküldeni, hogy hazánk védei is ismeretére jussanak mindannak, a mi érdeklí a szent földet, mellyért véröket ontják.

2. Kétségkívüli, hogy mivel a Közlöny legszámosabb példányban küldetett, mivel leghűbb, s legkimerítőbb rajzát adta a történeteknek, mivel legbiztosabban eljutott a nép közé, a nagy közönségre a legnagyobb hatással volt. Ezért találtam szükségesnek, hogy vele egy mellékklap jelenjen meg, melly a nép józan eszéhez mért fejtegetéseket foglaland magában.

Egyszersmind intézkedtem, hogy ezen cikkei ünnep és vasárnapokon a nép előtt nyilván felolvastassanak.

3. A Közlöny ezután nemcsak a rendeleteknek lesz közlője, hanem a kormány elveinek is képviselője. Fogja vallani mindig a kormány elveit; fogja azokat magyarázni, fejtegetni, védeni, ha kell; fogja a nemzetet tájékoztatni a kormány politikájára nézve. Nem felel ugyan a kormány minden tételéért a szerkesztőnek, de a cikkek irányának a kormányéval nem szabad ellenkezni. E szerint a hivatalos lap új stádiumba lép, új életet kezd, cselekvő állásba helyezi magát, s bajnoka, véde, képviselője, magyarázója leendő a kormány elveinek, tehát mindig azon hatalomnak, mely a nemzet többsége által fog fentartani.

Ezen elvek alapján szerkesztett az itt következő program-értesítés.

Budapest, június 24-én 1849

Belügyminister,
Szemre Bertalan.

[A kormányzó és a belügyminister által kiadott 344./B. E. számú rendelet]

A belügyminister kikel az ellen, hogy a lapok többsége gondatlanságból hadviselés érdekeit sértő híreket jelentet meg. Ezért elrendeli, hogy ezen, a „hadi kémszolgálattal” felérő cselekmények visszaszorítása érdekében a bűnöst állítsák rögtönítélő vegyes törvényszék elé, a vétkes hírlapot pedig tiltsák be. Elrendeli a cenzúrát is: a jövőben bármely nyomtatvány Budapesten csak a rendőrség illetékes osztályának, egyéb településeken pedig a helybeli hatóság elnökének ellenőrzése és engedélye után terjeszthető.

A haza ellenségeinek hírlapjaink adják a leghitelesb s leggyorsabb tudósításokat, azoknak teszik a leghasznosb szolgálatot.

E napokban egy lap annyira elfeledkezett a haza iránti kötelességéről, hogy részletesen leírna egyik fővárunk őrségi erejét.

Egy más lap egy tábornok magánylevelét közlé, mellyben a parancsnoksága alatti hadtest száma van elősorolva.

Ez több mint botrány, ez nyilvános hadi kémszolgálat az ellenség érdekében.

Alig van lap, melly vagy vigyázatlan vagy rosszakaratú nem volna, haderőnk, állásunkat, mozdulatainkat közölni az ellenséggel.

Miután tehát a szerkesztő ismételt megintése, felhívása a haza nevében is foganatlannak mutatkozott, ezennel rendelem:

1. A hadi erőknék s elosztásának vigyázatlan, könnyelmű, időelőtti kibeszélése következményeiben keserves lehetség a hazára nézve, ép úgy mint a szándékos hazaárulás: az ez ellen hibázó sőt bűnhődő szerkesztő a f. é. febr. 13-án kelt törvény 5-ik §-a b. alatti pontja értelmében a rögtönítélő vegyes törvényszék elébe állíttatik.

2. A hírlap pedig kormányilag mindenestre el fog tiltatni.

3. hírlap s bármi nyomtatvány Budapesten csak a rendőri közzépponti osztály átolvasása és engedelmé után fog kihordathatni: egyéb helyeken megjelenő pedig a helybeli hatóság elnökének engedelmé után osztathatik ki. A hatósági elnökök pedig felelősökké tétetnek semmi olly nyomtatvány kiosztását meg nem engedni, melly a hazának hadviselési tekintetben ártalmára lehet.

Budapesten, június 27. 1849.

Kossuth Lajos

Belügyminister

**[A kormányzó és a ministeri tanács 1849. július 7-ei közös rendelete
a „Márczius 15-ke” című lap betiltása tárgyában]**

A közös kormányzói és miniszteri tanácsi rendelet betiltja a „Márczius 15-ke” című lap megjelenését, mivel a lap „a kormány és a hadviselési intézkedések ellen” a „közbékét veszélyeztető, és a haza védelmét nehezítő, gátoló izgatást” folytat. Továbbá a lap az ellene elrendelt előzetes bemutatási kötelezettséget is megszegte.

Tekintetbe véve, hogy jelen terhes viszonyokban a hon megmentésének semmi sem ártalmasabb, mint a belviszálynak felköltése, mint a kormány rendeleteinek kigúnyolása, azok elleni izgatás, a kormányzó bizodalom megölő rágalalmazása, azok olly aljas vádakkal gyanúsítása, melly a nemzetben minden védelmi törekvések előlésére céloz, és tekintetbe véve, hogy a kormánynak nincs szentebb kötelessége, mint az illy bűnös merényleteket a törvény egész súlyával megtorlani.

Miután a Pesten megjelenő „Marczius Tizenötödike” lapban a közbékét veszélyeztető, és a haza védelmét nehezítő, gátoló izgatás a kormány és a hadviselési intézkedések ellen naponkint vakmerőbben folytattatik s a 63, 64, 65, 66 és 67. számokban a kormány tagjai elleni izgatások a tetteles kihágásokra törtek ki.

Mivel továbbá a folyó évi „Közlöny” 143-dik számában 344 | B. eln. kihirdetett kormányzói rendelet megszegésével a „Mártius 15-ke” felelős szerkesztője, lapját kiosztás előtt, illető helyen bemutatni ismételt ízben is elmulasztotta, s egyszersmind ugyanakkor azon bünt is elkövette, melly miatt a bemutatásra köteleztetett.

Az 1848: 18. t. cz. 1. Fej. 9 és 10. §§. s ugyan azon törvény 2. Fej. 22. 26 §§., valamint a feljebb idézett kormányi rendelet alapján, méltó figyelembe véve egy úttal azt is, hogy a haza jelen pillanataiban illyes bűnnek kiszámíthatlan következményei lehetnek:

A ministeri tanácssal egyet értőleg rendelem:

1. A „Márczius 15-ke” lapnak további kiadása ezennel eltiltatik.
2. Annak felelős szerkesztője az ország védelmére kárhuzatosan ható lázításaiért az 1848: 13. tcz. 2. Fej. 18. §. folytatában keletkezett ministeri rendszabályok értelmében, s a mostani viszonyok tekintetbe vételével alakítandó esküdtszéki bíróság elébe idéztetik, a törvény élőli elvonulthatásának megakadályozása iránti szükséges intézkedések is megtétetvén.

A jelen rendelet végrehajtásával a belügy és igazságügy ministerek bízatnak meg.
Budapest, július 7-én, 1849.

**Kossuth Lajos,
kormányzó.**

**Szemere Bertalan,
a ministeri tanács elnöke.**

**Vukovics Sebő,
igazságügyminister.**

